

EPA

2004-2014

A MAGYAR GRAFIKA DIGITÁLIS VÁLTOZATA
A MEK EGYESÜLET MEGBÍZÁSÁBÓL
AZ INTERNET SZOLGÁLTATÓK TANÁCSÁNAK
TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT
AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
E-SZOLGÁLTATÁSI IGAZGATÓSÁGÁN,
AZ E-KÖNYVTÁRI SZOLGÁLTATÁSOK OSZTÁLYON,
2014-BEN,
AZ ELEKTRONIKUS PERIODIKA ARCHÍVUM
ÉS ADATBÁZIS FENNÁLLÁSÁNAK
10. ÉVFORDULÓJÁN.

A GRAFIKAI IPARÁGAK FEJLESZTÉSÉT SZOLGÁLÓ
MAGYAR GRAFIKA
SZERKESZTI ÉS KIADJA
BIRÓ MIKLÓS

MEGJELENIK JUNIUS ÉS JULIUS HÓ KIVÉTELÉVEL
HAYONKÉNT. SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST VI. ARADI-UTCA 8. TELEFON 92-70 ÉS 23-45

ELŐFIZETÉSI DIJ EGY ÉVRE 280 KOR. EGYES SZÁM
ÁRA 30 KORONA. HIRDETÉSEK EGYSZERI KÖZLÉSE
CICERÓSORONKÉNT 12 K. ÉVES HIRDETÉSEKNÉL 10 K

**SZAKMAKÖZI BIZOTTSÁG
VAGY SZAKMAFEJLESZTŐ EGYESÜLET?**

ULT HAVI számunkban beszámoltunk a szakoktatás kérdésének megvitatása céljából augusztus hó 15-én megtartott értekezlet lefolyásáról s beszámolóinkat azzal a közléssel zártuk, hogy az értekezlet határozatának eleget tettünk: felhívtuk egy a főnökegyesület választmányát, mint a nyomdai, könyvkötő, litografiai és kemigrafiai munkásság szakszervezeteit, hogy az értekezlet által célszerűnek minősített szakmaközi bizottság megalakításában résztvegyenek.

Egy hónappal ezelőtt tartózkodtunk attól, hogy egy a szakoktatás intézésére hivatott szakmaközi bizottság eszméje mellett vagy ellene állást foglaljunk, mert a mi szemcink előtt egyesegyedül a szakoktatás újrafelvételének valóráváltása lebegett s ebből a szempontból tökéletesen mindegy volt, hogy ezt a célt milyen uton-módon érhetjük el.

Most azonban, hogy felhívásunkra megkaptuk a válaszokat, kénytelenek vagyunk szint vallani és álláspontunkat körvonalozni.

Felhívásunkra a munkásság fent elősorolt három szakszervezete hozzájáruló választ adott s megnevezte megbízottait is. Ezzel szemben a főnökegyesület választmánya a szakmaközi bizottság megalakításához nem járult hozzá, mert a szakoktatás kérdésének illetlen való megoldását sem célszerűnek, sem kivihetőnek nem találta.

Öszintén megvalljuk, hogy felhívásunktól ilyen eredményt vártunk. Ezzel tisztában voltunk abban a perben, amikor Gyürey Rudolf kollégánk lapunk szerkesztőségének javaslatával szemben a szakmaközi bizottságot nyilvánította a munkásság részéről egyedül elfogadható megoldásnak.

Gyürey kollégának, mint a nyomdász szakszervezet képviselőjének azon szavaival, hogy „a szakszervezet pedig más megoldáshoz nem is járul hozzá”: a szakmaközi bizottság sorsa meg volt pesztelve.

Amikor első ízben tettünk kísérletet, hogy kedvenc eszménket: egy grafikai ipari egyesület megalakítását megvalósítsuk, értekezletre akartuk meghívni a szakszervezetek és a főnökegyesület vezetőségeit. Eme szándékunkat azonban meghiúsította egy incidens, mely a főnökök és munkások vezetői között egy nagyon is személyes izü ügyből folyólag felmerült. Akkor beláttuk, hogy a szakoktatás érdekében való, ha az ennek létrehozását célzó bármily akciónál a munkaadók és munkások hivatalos fórumait mellőzzük. Ezért azután augusztus havában a többször említett értekezletünkre nem is hívtuk meg a gazdasági szervezeteket, hanem „mindazo-

kat a szakmabelieket, akik a szakoktatásban a multban is résztvettek, a jövőben résztvenni hajlandók s általában mindazokat, akiket a szakoktatás ügye érdekel”. S erre a meghívásra — nem esekély meglepetésünkre — a nyomdai munkásság szakszervezete hivatalosan képviseltette magát s megbízottja olyan javaslattal állt elő, mely munkaadói felfogás szerint szakszervezeti politikának a bevitelét jelentette egy olyan területre, amelynek semlegességét egy a munkaadói, mint a munkásszervezetekkel szemben — az ügy érdekében — feltétlenül meg kell óvniunk.

Nem kételkedünk abban, hogy a nyomdászszakszervezet jóhiszeműen járt el s meg van róla győződve, miszerint a szakoktatás kérdését másként, mint szakmaközi bizottság útján megoldani nem lehet. De meg tudjuk érteni azt is, hogy a munkaadókat meggyőződésük nem hajtotta erre az álláspontra és a mai viszonyokat mérlegelve, el kell ismernünk elutasító állásfoglalásuk természetességét.

S ezért nem tehetünk mást, mint hogy tudomásul vesszük újabb akciónk fiasokóját s nyomtatékosan ismételjük:

A szakoktatás kérdését nálunk másként, mint egy minden gazdasági szervezettől független egyesület útján, megoldani nem lehet.

Gyürey kollégának az az érve, hogy az új egyesület újabb terhet jelentene a munkásra, hogy annak megszervezése időbe és fáradságba kerül s így célszerűbb már meglevő szervezetnek a felhasználása: nem állja meg a helyét.

Az a teher, amit egy új egyesület tagsági díja jelentene, nem volna olyan horribilis, hogy azt nem bírják el azok, akik szakbeli tudásuk önképzés útján való gyarapításának szükségességétől át vannak hatva. Nagyon is jól tudjuk, hogy az új egyesület munkástagdíja nem lehetne oly magas, hogy ebből a jövedelemből eredményes szakoktatást lehessen szervezni. Az új egyesület szakoktatási programját nem is a munkások koronáinak segítségével gondoltuk végrehajthatni, hanem a munkaadók jelentékeny hozzájárulásaiból. Minden okunk megvolt hinni, hogy akciónk sikere esetén már az első évben legalább százezer korona állt volna rendelkezésünkre, amely összegből nemcsak egy nívós tanfolyamot a fővárosban, hanem kevés számú nagyobb vidéki városainkban is lehetett volna egy-két szakelőadóval kapcsolatos kiállítás rendezni.

Az igaz, hogy nem kis munka lett volna egy új egyesület megszervezni, ezzel szemben állítjuk, miszerint egy szakmaközi intézményt úgy megszervezni, hogy annak áldásos, zavartalan és állandó működésére az alkotó elemek: a mindenkor ellentétes érdekű gaz-

dasági szervezetek egymásközi hareai káros vagy bénító hatással ne lehessenek: még nehezebb feladat elé állította volna a szervezőket. Nem is szólva arról, hogy a szakoktatás szervezetét a szakmaközi intézmény keretében is meg kellett volna szervezni, mert ily szervezetet ma nélkülözünk.

Mindezekre való tekintettel ezuttal újból és újból hangoztatjuk egy új szakfejlesztő egyesület megalakításának szükségességét s ezért ehelyütt ama óhajunknak adunk kifejezést:

vegye a szakszervezet revízió alá a szakmaközi bizottságot inauguráló határozatát, adjon szabad kezét lapunk szerkesztőségének arra, hogy az új grafikai szakfejlesztő egyesület megalakítását ezuttal mindennemű előzetes tárgyalás mellőzésével megkísérelhesse.

Ezt indokolni is kívánjuk. Tisztában vagyunk azzal, hogy amennyiben a szakszervezet az új egyesület megalakítása ellen vétől emel: úgy a munkásság az egyesületbe való belépéstől tartózkodni fog. S ezért szükségesnek látjuk, hogy a „bármily más megoldást“ ellenző

határozat feloldassék. Az augusztus 15-iki értekezleten az összes felszólalók osztották ama véleményünket, hogy a szakoktatás kérdésének rendezését most már lehetlenség tovább halasztani s gyors cselekvésre van szükség! Most már látjuk: a szakmaközi bizottság eszméje meg nem valósítható, de mert célirányos szakoktatásra sürgős szükség van: a legkomolyabban kell foglalkoznunk a szakmafejlesztő egyesület megalakításával. Reméljük, hogy a szakszervezetek is erre az álláspontra fognak helyezkedni s épp így reméljük, hogy a munkaadók egy semleges szakmafejlesztő egyesület támogatására fognak sietni. Eme feltevésünket pedig arra építettük, hogy a Grafikai Főnökök Társasköre lapzártakor hívta fel lapunk szerkesztőségét tanfolyamok rendezésére s anyagi támogatásáról biztosított, amivel a szakoktatás kérdésében eddig vállalt meggyőződésünkben: hogy ez a kérdés csak semleges és független intézmény keretében rendezhető sikeresen, megerősített.

Ezuttal is azzal végezzük, amivel a mult hónapban: érdeklődéssel várjuk a fejleményeket. WANKO VILMOS

BÁLI NYOMTATVÁNYOK SZEDÉSE

TT AZ ŐSZ és nemsokára kezdődik a bálók, mulatságok, tánc- és zeneestélyek, hangversenyek, műkedvelői színelőadások szezonzja. A mai viszonyok ugyan nem a legideálisabbak vigalmak rendezésére, nekünk nyomdászoknak mégis készülnünk kell báli nyomtatványok előállítására.

Indokoltá teszi ezt a mesterszedés terén beállt irányváltozás, amely a sajtótermék minden fajtájának külső formájára kihatással kell hogy bírjon.

A meghívót — amióta az életben csak használatos — mindenkor azok közé a nyomtatványok közé sorolták elődeink és soroljuk mi is, amelyeknek előállítására a legnagyobb gondot kell fordítani.

A meghívónak mindenkor izléses kivitelben kell kikerülnie a nyomdából. Ezt a rendelők is tudják; jól ismerjük a meghívók rendelésekor kapott utasításokat: rendkívül esinos, izléses, előkelő hatásu legyen. Ezekhez vagy hasonló utasításokhoz kell alkalmazkodnunk általában, amikor bármily meghívó megtervezéséhez fogunk.

A meghívók szedésbeli megoldásáról eddig az a fel-fogás uralkodott, hogy az minden egyéb nyomtatványnál díszesebb lehet, mert egyrészt azt a célt szolgálta, hogy sajtós pompájával szinte animálnia kellett a címzettet a mulatságon való részvételre, másrészt pedig, mert a meghívókra éppen az előbb említett eél érdekében a

rendelők többet áldoztak, mint bármily másfajta sajtótermékre. Így érthető, hogy a háboru előtt a mesterszedő ünneppnapnak tekintette azt a köznapot is, amelyen egy jobb kivitelű meghívó szedését bízták reá.

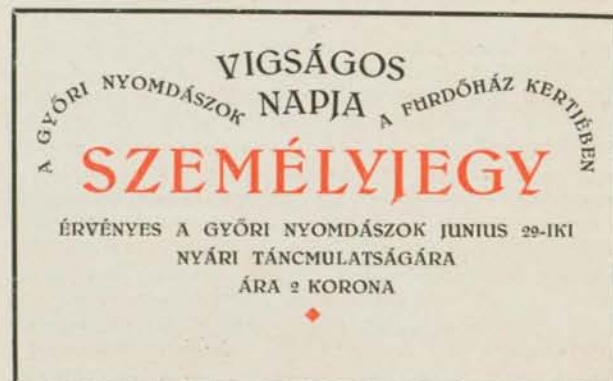
Ma más — s úgy hiszem: helyesebb — álláspontra kell helyezkednünk. Ma minden nyomtatvány „drága“ s így a meghívó is lekerült arról a piederstárlól, ahová a rendelők áldozatkészsége állította. Ma már alig akad oly megrendelő, aki a kívánt meghívót nagyobb anyagi áldozatok árán a köznapiánál nívósabb kivitelben kívánna elkészíttetni s ezért ma a meghívókat is a legegyszerűbb eszközökkel kell előállítanunk.

Ezeket a „legegyszerűbb eszközöket“ óhajtom az e cikkhez készült szedéspéldákkal illusztrálni, míg az alábbiakban azokat a vezérelveket fogom ismertetni, amelyek — szerintem — a meghívószedésnél figyelmen kívül nem hagyhatók.

*

A báli meghívók tervezésénél elsősorban a papíralak meghatározása jöhet számításba mint olyan tényező, amely munkánk tetszetősségét elősegítheti.

Nem ritka eset, hogy meghívóhoz nagyobb alaku hulladékpapírt kell felhasználnunk s ebben az esetben az alak meghatározásánál két dolgot kell szem előtt tartanunk. Az első: a meghívó szövege; a második: annak a levélboritéknak a nagysága, melyet a meghívó szétküldésére fel fognak használni (manapság t. i. ritkaságszámba megy, hogy a meghívóhoz külön, vele színben és szedéskivitelben egyező borítékot rendelnek). Ha az alak-megállapításhoz már meglevő borítékot kell figyelembe vennünk, úgy arra törekedjünk, hogy a meghívó ne legyen sokkal kisebb a boritéknál, mert nagyon furesa az, ha a meghívó kicsiny alakjánál fogva egyszerűlván elvész a nagy boritékban. Természetes, ez esetben is figyelemmel kell lennünk a szöveg mennyiségére. Ha az alakválasztásnál felhasználandó boriték alakja nem köti kezünket, úgy egyedül a szöveg terjedelme, főként pedig a fősor hossza az, amelyhez viszonyítva kell a helyes, tetszetős papíralakot megállapítani. Jól tudjuk, hogy a gyakorlatban legtöbbször olyan meghívókkal van dolgunk, amelyeknek szövege nem csupán a tulajdonképeni meghívásból áll, hanem a rendezőbizottság tagjainak névsorából, sőt nem ritkán ezenkívül még a műsor szövegéből is, ami a legtöbb esetben igen nehéz feladat elé állítja a szedőt.

1. példa

Betépőjegy

A szöveg mennyiségétől függ tehát, hogy a meghívót egy, két, három, esetleg négy oldalra tagolva tervezzük. A leggyakoribb eset, hogy a meghívót két oldalra tervezzük és pedig az első oldalon helyezük el a tulajdonképeni meghívót, a másikon a műsort, avagy a rendezők névsorát. Szedéspéldáink közül az 5–6. és 9–10. példák egy-egy négyoldalas (függőlapos) meghívó első és harmadik oldalait; a 11–12. és 13–14. példák pedig ugyancsak egy-egy négyoldalas meghívó második és harmadik oldalait mutatják. Az olyan meghívóknál, amelyeknek szövege a meghívón kívül névsorból és műsorból is áll, a szöveget legegyszerűbb úgy elosztani, hogy a meghívás az első, a névsor a második, a műsor pedig a harmadik oldalra kerüljön, avagy — ha a papír alakja megengedi — szárnyas meghívóalakot választunk s ez esetben a meghívás a középső törzsrre, a névsor a baloldali, a műsor a jobboldali szárnylapra kerül. Ezek megszokott, sablonos megoldások; megvallhatjuk őszintén azt is, hogy köznapi formájuk vajmi kevés változatosságot enged meg a szedés kivitelezésében. Ez alkalommal azonban csak ilyen megoldásokat mutatok be, mert a közönség is az ilyeneket szereti leginkább.

Sokkal ötletesebb és újszerűbb megoldások is lehetségesek; el tudok képzelni olyan szedésmegoldást, amelynél a meghívás és a névsor, sőt esetleg a műsor is egyetlen lapra (oldalra) van tömörítve. Ilyen meghívó-példákat legközelebb közlünk.

Ha a papíralak és szövegelosztás tekintetében megállapodtunk, a betűfaj megválasztására kerül a sor. E tekintetben nem lehet nehéz feladatunk, mert régen tudjuk azokon az időkön, amikor meghívókhoz cikornyás, díszes betűket szoktak volt leginkább használni, mert ilyenekkel vélték a meghívó pompáját emelni. Meghívókhoz is csak a legegyszerűbb és legolvashatóbb betűfajtát válasszunk (5–6., 7., 8. példák). Nem okvetlenül szükséges, hogy a meghívó csupa verzálisból szedessék; ez a legtöbb esetben nehézkessé teszi munkánkat, nem is szólva arról, hogy a verzális nagyobb tömegben nehezebben olvasható a kurrensbetűknél. Ha azonban nem tudnók elkerülni a nagybetűs szedést (pl. ha a kiválasztott betűfajta csakis nagybetűk vannak), úgy kerüljük el a tömbszedést s inkább ritkítottan szedjük a szöveget, mert ez olvashatóbbá teszi a meghívót (9–10. és 11–12. példa).

A meghívó dekorálásáról ez alkalommal vajmi keveset mondhatok. Szakítsunk azzal a régi divattal, mely szinte törvényszerűen szabta meg, hogy a meghívónak díszesnek kell lennie. Ezzel ellentétben a legegyszerűbb díszítést ajánlom: egy-egy vignettával, egy-két vonallal vagy egyszerű sorkerettel sokkal nemesebb hatást érhetünk el, mint a legötletesebb díszítéskompozícióval. Gyakran lesz alkalmunk meggyőződni arról, hogy a legminimálisabbra szorított díszítés mellett magával a szöveggel dekorálhatjuk legsikeresebben a papírsíkot. Erre jó eszközünk a sorhajlítás is, amely e tekintetben azzal a felbecsülhetetlen tulajdonsággal is bír, hogy kevés és

2. példa

Belépőjegy

talán merev díszítőanyag mellett lendületet, életet varázsol a száraz szövegsorok közé (7., 8., 9. példa).

A béli meghívók kiegészítő nyomtatványai: a belépőjegyek, műsorok, táncrendek. Ezekre nagyjából áll mindaz, amit fentebb a meghívókról írtam. Ehelyütt csupán még azt kell hangsúlyoznom, hogy miután ezek a nyomtatványok kiegészítő függelékei a meghívónak: törekedjünk az egyöntetűség elvének megvalósítására úgy szedésben, mint nyomásban. Lapunk szövege közé helyezzünk el néhány olyan belépőjegy-, műsor- és táncrendmintát, amelyek az egyöntetűség szem előtt tartásával készültek (1., 2., 17. és 18. példa). Egyéb példáink pedig különálló megoldások, amelyeknél ugyancsak az egyszerű és könnyű szedésre helyeztük a fősúlyt.

*

E sorok megírására főleg az indított, hogy az utóbbi időben mind sűrűbben kapunk olyan meghívókat, amelyeknek szedői nyilván abban a feltevésben leledzenek, hogy miután a hajlított sorok divatba jöttek: minden fontosabbnak vélt szövegrészt hajlítással kell feltűnőbbé tenni. Nos, én nem tagadom meg tőlük az „elismerést”, hogy ily módszerrel valóban feltűntették azt a bizonyos fontosnak minősített szövegrészt, de hogy ebbeli munkájukkal nem a jó izlést követték: az bizonyos. A hajlított sorok divatja igen sok káros kinövést eredményezett, amelyeket lenyesegetni kötelességünknek tartjuk s ezért most és a jövőben is arra fogunk törekedni, hogy szedéspéldáink a mindennapi gyakorlatnak megfeleljenek. Ezekből merítsenek és tanuljanak kollégáink.

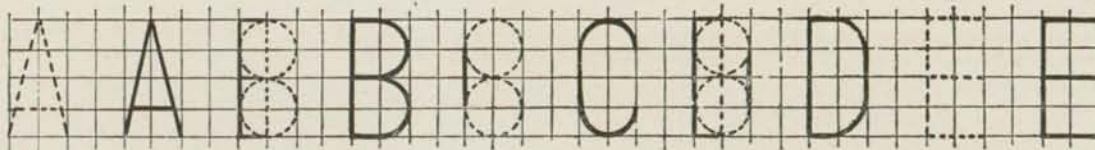
Hogy ezek mellett a példák mellett teret fogunk engedni a merészebb „zsonglörködéseknek”, az ne téveszsen meg senkit. A „zsonglörzedések” is megvan a jogosultsága ott, ahol. De erről egyelőre nem fogunk tárgyalni, mert úgy látjuk, hogy szakértársainkat elsősorban a helyesen és szolidan alkalmazott hajlított sorokra kell rászoktatnunk. Annál könnyebb lesz azután a feladatunk: megértetni a hajlított sor reklámszerű alkalmazását, aminek rendkívüli fontosságát letagadni nem lehet.

ABC

A SZÉPMŰVÉSZETI MUZEUM ÁTRENDEZÉSE

Ha muzeumról van szó, a legtöbb ember valami örökre bevégzett, zárt, megmerevült intézményt ért alatta, hol az értékek mozdulatlanul, halotti fagyban lépnek át az örökkévalóságba. Ott minden megkapja a maga végső értékelését, az egymáshoz tartozó dolgok együvé kerülnek, a korszakok, iskolák elkülönülve sorakoznak. Pedig nem egészen helyes a muzeum fogalmának ily értelmezése. A jó muzeum épp oly szerves, kialakuló, gyarapodó, módosuló valami, mint más eleven tárgy, intézmény stb. A forgandó idők szelleme arra is ráüti a maga bélyegét, bizonyos művészi

irányzatok felülkerekedésével kapcsolatban itt is nagyobb hangsúlyval emelnek ki egyes iskolákat, művészi korszakokat, esetleg művészeket, kik az uralkodó művészi szellemet igazolják és azokkal összhangban vannak. A gyűjtemények gyarapításánál, a selejtezésnél mindenesetre tekintettel vannak mindezekre. Ez minden muzeumra érvényes, tehát a mi Szépművészeti Muzeumunkra nézve is, melynek klasszikus képtára, utjabban a modern és régebbi magyar festők gyűjteménye gyönyörű fejlődésen és gazdagodáson ment át, olyannyira, hogy az egykor tágasnak és nehezen benépesíthetőnek vélt muzeum im-

Betűk rajzolása vonal és kör segítségével

Rosner Ármin: „A betűrajzolás” című művéből

már szűknek bizonyult. Már esztendők óta tart az átrendezés, a zsufoltságon különböző utakon, módokon akartak segíteni. A legradikálisabb megoldási mód az lenne, ha a modern gyűjteményt más épületbe helyeznék, de erre a mostani viszonyok között semmi kilátás. A barok-kor olaszországi mestereit kitelepítették az elsőemeleti nagy gyűjtemény terméiből és csak a legutóbbi időben láttuk viszont a rég hiányzó tekintélyes anyagot.

Most ismét kiállították a XVII–XVIII. századbeli mestereket, még pedig a második emeleti termekben. A jobboldali traktus hátsó részén, ha felmegyünk a szűk melléklépcsőn és nem állunk meg a félemeleti kis termek előtt, hanem végig megesszük a lépcsőn az utat, négyszögű kis terembe jutunk, hol XVII. századbeli olasz mesterek művei láthatók. Két kép magaslik ki a többi közül: Romanelli: Montespan marquise képmása és Furini: Bőkezűség allegóriája. Romanelli életének egy részét Párisban töltötte, ami e képén észrevehető módon meg is nyilatkozik. Francia könnyedség, kacér elegancia suhan át a lenge öltözetű, telt idomu asszonyi alakon. A háttér hamvas kék és zöld színharmoniaja az álomszerűség ködével szövi körül az alakot. Furini allegorikus figurája brillánsan megfestett asszonyi szépség, az elefántesontszinű üde testen rózsaszínű fények csilognak. Ugyane teremben van Furini másik vászna, a nagyméretű „Vénusz siratása”. Mozgalmas, nyugtalan mű, igazi barok alkotás, hol már drámai lendület váltja fel a korábbi reneszánsz mesterek epikai nyugalmát.

Jobbkéz felől folyosó vezet a hátsó nagy terembe. A folyosó, sajnos, annyira sötét, hogy csak napfényes délidőben lehet a képek szépségeit kiélni. Nagy kár, mert több kitűnő alkotást helyeztek ide és azok külön helyet érdemeltek volna meg. Itt van Luca Giordanonak, a nápolyi iskola egyik kiválóságának, nagyméretű vászna, a „Venus, Adonis és Amor”. Vénusz meztelen teste valósággal kivilágít a meleg, barna háttérből. A festő nagyon szépen oldotta meg a hátrahajló istenasszony karjának kinyújtóztatását. A férfi és női kéz egymásbaivélése a legtisztább, leglágyabb muzsika, ami a vonalak egybeeséséből csak fakadhat. Ugyane folyosón helyezték el Caravaggio: A kártyások című képét. Caravaggio, a néplélek realizisztikus érzésű ábrázolója, számos válto-

zatban festette meg e témát. Nála már hangsúlyozott jelentőségre emelkedik a fény és árnyék ellentéte. A korábbi mesterek, kik a formák harmónikus kiépítését tartották elsősorban szem előtt, ezt az ellentétet nem aknázták ki, sőt műveiken elosztatni iparkodtak.

A barok festészet egyebekben is több oly festői mozzanat felé irányította tekintetét, melyre elődeik nem nagyon vetettek ügyet. Így az utcák, városrészek, régi és új épületek festői szépségeit megéreztek és míg a régebbi képeken ezek az elemek csak háttérül vagy valamely ábrázolás keretétül szolgáltak, e kor mesterei önellá emelték. Panini különös előszeretettel festett meglevő és képzeletbeli épületeket, romokat. E teremben két ily természetű képe van. Az egyik, a „Szent Pál prédikációja Athénben” még valamely eszelekvényt is foglal magában, bár annak jelentősége elenyészik a hatalmas antik maradványok kiemelkedő fontossága mellett. A másik képében, az „Antik romok”-ban már mellőzi a tessék-lássék akélot is, itt átveszi kizárólagos uralmát az architektúra. Ugyanitt látható Antonio Canale, másnéven Canaletto velencei veduta-festő képe is. Velencei utcarészletet ábrázol. A tájképfestés is ekkor nyert Olaszországban fokozottabb jelentőséget, még pedig az északi mesterek hatása alatt. Zuccarelli két kitűnő tájképe: a „híd” és a „vár” eleven példát szolgáltat az olasz szellem friss rugalmasságára, az új problémák felé való fordulás életteljes menetére nézve.

E teremből a barok mesterek műveinek centrumába, a hátsó nagy terembe jutunk, hol e kort nevezetes és kiváló alkotások képviselik. Itt van a kései velencei másodvirágzás legnagyobb mesterének, Tiepolonak, hatalmas méretű vászna, a „Compostelai szent Jakab”. A fehér lovon ülő, felfelé tekintő szent ugyszólván egymagában elfoglalja a kép felületének túlnyomó részét. Igazi parádés festmény. Ünnepies hangulat, diadalmas fölény érzése leng a ragyogó színek káprázata felett. Tiepolo hallatlan könnyedséggel dolgozott és nagy bravurral érzékeltette az anyag — a szövetek, fémek stb. — szépségeit. E tekintetben, de a technika külsőségeiben is, Benczur Gyula nagyon sokat tanult Tiepoltól. A velencei barok művészet e nagymestere zárt színelületek helyett már foltokba oldotta fel a formákat és e fel-

Az 1889. és 1900. évi párisi világtárlásokon versenyen kívüli jury-tag

Grand Prix-bírtintetés: Saint-Louis 1904. évben. Lütflich 1905-ben és Milano 1906-ban

A VILÁG LEGRÉGIBB ÉS LEGNAGYOBB NYOMDAI FESTÉKGYÁRÁ

LOBILLEUX CH. ÉS TÁRSA

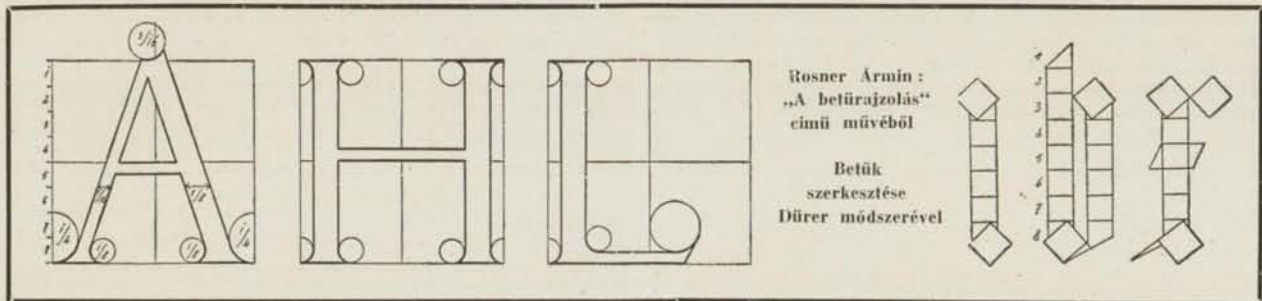
Festékek a kő- és kőnyomdai, kőnyomkötészetű, valamint az összes grafikai szakmák részére Hengeranyagok és fengeröntés

IRODA ÉS RAKTÁR
BUDAPESTEN,

Másoló-festék. Kencék és olajok. Arany- és ezüst-festékek. A legjobb minőségű preparált papirosok kőnyomdák számára

IV,
FERENCZ JÓZSEF-RAKPART 27

TELEFON 37-58 és 83-99. ALAPÍTÁSI ÉV 1818 GYÁR: BUDAFOKON 11 GYÁR, 40 LERAKAT AZ EGÉSZ VILÁGON BUDAPEST MELLETT

Rosner Ármán:
„A betűrajzolás”
című művéből

Betűk
szerkesztése
Dürer módszerével

oldottság jellemzi Sebastiano Ricci és Pellegrini műveit is.

A velencei mesterek közül Guardi „Doge-palota udvara” biztos látást, biztos kezet mutató értékes alkotás, Velence környéki képsorozatában bár elaprózva, de nem kisebb értékkel jelentkeznek képességei. Belotto (kit szintén Canaletto névvel ruháztak fel) két firenzei uteképe elképesztő tudást reprezentáló elsőrangú munka. A geometriai aprólékossággal megfestett részletek egyúttal minden megkötöttségtől ment levegős, hangulatos egészet adnak. Antonio Canale „Római Pantheon”-ját ugyanezek a kvalitások jellemzik.

A bolognai iskola színei általában sötétebbek, mint a velencei iskoláé. Jó példa erre Cignani Ádám és Éva című nagy vászna. Tanítványának, Giuseppe Maria Crespi-nek Földműves családja Rembrandt bensőséges lirizmusára emlékeztet. Meleg aranyfény ömlik el az árnyékból kiemelkedő csoportozaton. A mindennapi élet szépségeit vitte vásznára e művész. Domenico Zampieri Dávidja ragyogó, büszke alkotás. Annibale Caracci Krisztus és a samariai nő című képe kompozíciós szépségekben bővelkedő mű. A hátramutató Krisztus és a feljé hajló asszonyi test mozgása kitűnően egyensúlyba van helyezve. A színek is izgató harmóniát alkotnak, bár Krisztus palástjának színösszetételéről már az első pillanatra látható, hogy Tizian egyik Krisztusáról van átvéve. Annibale Caracci annak a Caracci-esaládnak volt tagja, mely az akadémiát megalapította. Ők voltak az eklektikusok, kik minden irányból ki akarták vonni azt, amit magukra nézve helyesnek, jónak tartottak. A természetben ha ily kísérletekkel próbálkozik valaki, esodaszörnyek jönnek létre — a művészetben nemkülönben.

A genuai Magnasco méltán megérdemli, hogy képeit alaposan szemügyre vegyük. Akkor temperamentum fűltte őt át, hogy hasonlóra kevés példa van a képzőművészet történetében. Szerette a fantasztikumot, a nem mindennapos jelenségeket. Tájképe maga a féktelenség. A fák ágai szinte a végtelenségbe magasodnak. Ugyyszólván vaktában fest, nem igyekszik letompítani, korlátok közé szorítani a látás felkeltette izgalom forró lüktetését. Négy képe látható e teremben, valamennyi érdekes, sokatmondó munka. Ha visszamegyünk a szomszédos két termen, a XVII., XVIII. századbéli francia mesterek gyűjteményébe jutunk. A legkimagaslóbb név a tájképfestő Claude Lorrain, a franciák ünnepekl klasszikusa. E képen is jelentkeznek a képességei. A színek meleg hullámvérése, az egymásbaboruló lágy átmenetek karakterizálják. Hubert Robert, az épület- és romfestő Panini tanítványa, és mesterének hatása az itt látható munkáin is észrevevődik. A francia festészet általában az olaszországi mesterek tanítása nyomán alakult ki. Részben úgy, hogy az olasz mesterek Franciaországban telepedtek le, minék a legkimagaslóbb példája Leonardo da Vinci áttelepülése, de később a francia festők seregétől Itáliába mentek tanulni és dolgozni és a testvér latin nemzet rokonrészése a fogékonyságot csak növelte. Robert Antik romok című képe (819. szám) kitűnő alkotás. Bár kisméretű, de nem kevésbé monu-

mentális. A 830. számmal jelzett Antik romok ugyanezek jeles festmény, de nem oly gazdag, nem annyira mély, mint a másik. Boilly zsánerképének színharmóniája nagy kulturáltságra vall. Az álló női alak ruhájának gyöngyház-színe világító meleg fényt áraszt magából. A francia udvar büszke ragyogása sugárzik ki Rigaud két arcképéből. A hermelin lágy fehérsége, a bársony melegsége, átlátszó fátyol, a szék aranyozott karfája, duzzadó, gomolygó drapéria, mindez oly hiven, kérkedő anyagszerűséggel! A francia teremből a német terembe jutunk, hol Kaufmann Angelika, a Rómában működő festőnő önarcképe vonja magára figyelmünket. Innen az osztrákok közé jutunk. Maulpertsch mennyezetvázlatában továbbélnék a különben hosszú időn át Ausztriában működő Tiepolo hagyományai. A kompozíció egyetlen gomolygó, lebegő tömeggé változik, hol az alakok a legmerészebb szaltomortálékat csinálják. Az osztrák és részben a mult századeleji magyar templomok mennyezetei telve vannak hasonló festményekkel. Fűger Bethsabé című képe emelkedik ki az e teremben elhelyezett gyűjtemény darabjai közül. A következő terem későbbi korba vezet át bennünket. A biedermeier korabeli osztrák mesterek foglalnak itt helyet. Az egykor olyannyira népszerű Waldmüller, a még mindig friss Amerling olvasó nője, Danhauser mellett Raffalt, aztán a Magyarországon dolgozó Pettenkofen apró festményei, végül Rudolf Alt, a jeles vedutafestő velencei képe e gyűjtemény értékei. A következő terem: Makart, F. Adam, mindkét Kaulbach. Ha még megemlítjük, hogy e teremből a hollandok, angolok, utána a finnek, aztán a franciák, olaszok termébe értünk, akkor nagyjából befejeztük annak az anyagnak az ismertetését, ami újból hozzáférhetővé vált a nagyközönség számára. Midőn e terem megnyitásának művészeti és pedagógiai, szóval kulturális jelentőségét teljes mértékben elismerjük és honoráljuk, nem hallgathatjuk el, hogy a barok korabeli anyagnak az első emeleti tőrszékpartból való kiemelését károsnak és könnyen kikerülhetőnek tartjuk. Ugyanis ez az anyag a korban előttejáró reneszánsz-korabeli képekkel együtt nyújt összefüggő képet és a Pálffy-gyűjtemény, mely odalenn két termet elfoglal és

WEISZ MÁRTON
MINDENNEMŰ
ÍRÓ- ÉS NYOMÓPAPIROK
NAGYBANI ELADÁSA
PAPIRÁRUK GYÁRI RAKTÁRA
TELEFON: 97-37
BUDAPEST V, BÁLVÁNY-UTCA 19
SÜRGÖNYCÍM: WEISZPAPIR BUDAPEST

amely is izoláltan áll, ide felkerülhetett volna, hisz külön testet alkot, és az ekképen kiürült két terem éppen elegendő lett volna az ide felerőszakolt barok gyűjteménynek. Éppen az olaszok azok, kik festőművészetükben iskolás példát adtak a fejlődés folyamatosságáról, kár volt tehát az olasz kollektiót derékban kettétörni. Még egyet! Tessék világosabbá tenni a termeket, ha másképp nem megy, ablakokat kell belevágni a falakba, vagy a

világító üvegtetőkkel kell valamit csinálni, mert így nem maradhat. A modern francia gyűjtemény sorsa iránt már alig merek érdeklődni. Az is kettészakadt, Sisley képe pedig egyszerűen lekerült a falakról. Nem akarunk gáncoskodni, mert a Múzeum vezetői a legmagasabb szempontok szerint végzik nehéz munkájukat, viszont kötelességünknek tartottuk, hogy minden elismerésünk mellett rámutassunk e visszáságokra. BALINT ALADÁR

TECHNIKAI UJDONSÁGOK

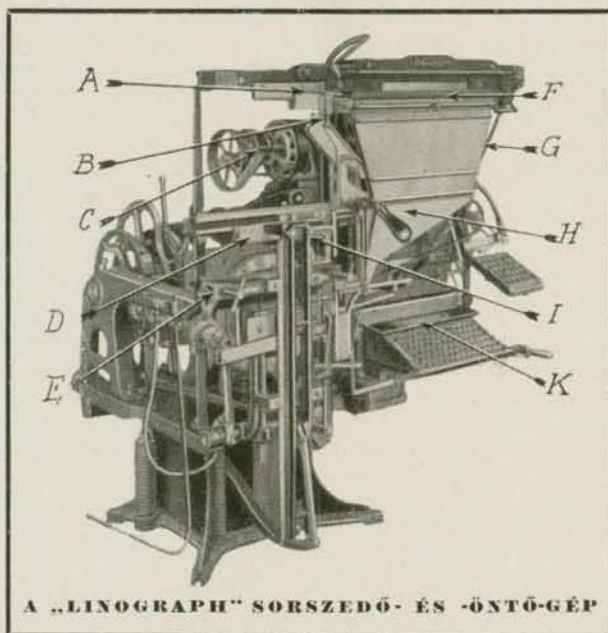
A „LINOGRAPH” SORSZEDŐ- ÉS -ÖNTŐGÉP * A „HEIDELBERGER DRUCKAUTOMAT”, EGY ÖNMŰKÖDŐ BE- ÉS KIRAKÓVAL FELSZERELT TÉGELYES SAJTÓ * A „HARIDOR” SZÖGLETBEHÚZÓGÉP * A „VERMIT” ELEKTROMOS KÉSZÜLÉK ENYV STB. FŐZÉSÉRE ÉS MELEGENTARTÁSÁRA

MAGYAR GRAFIKA múlt évi május havi számának 66. oldalán szükségzavú tudósítást közöltünk, mely egy új szedőgép feltűnéséről és a szakkörökben tapasztalt kedvező fogadtatásáról számolt be. Ez a szedőgép a „Linograph”, melynek részletes leírását most kaptuk meg s alábbiakban közöl-

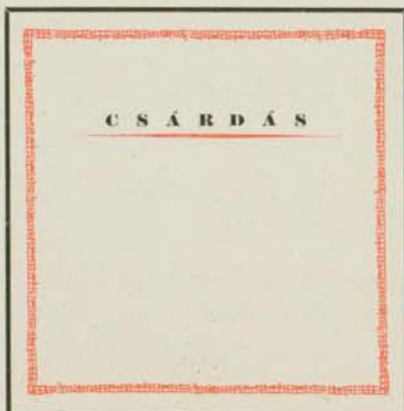
jük: Az első pillantásra a Linograph megtévesztésig hasonlít a közismert Mergenthaler-féle Linotypehoz. Közelebbi vizsgálat után megállapítható, hogy az új gép (t. i. nekünk új, mert egyébként az újvilágban már a háború elején került piacra), a Linotypénál sokkal egyszerűbb szerkezetű. A gép kb. embermagasságu s emélfogva matricatára (F, G, H) jóval alacsonyabb, mindamellett elegendő matrica befogadására alkalmas, mert matricái kisebbek s 97 esatornája lévén, a 7 leghasználatosabb betű részére 2—2 esatornával bír, amelyek minden billentyűnyomásra automatikusan váltakozva működnek. A Linotypeéhez hasonló matricák (A) füleknél fogva vezetettek az osztórudon s fogazásuk csupán a helyes elosztódás célját szolgálja, miáltal sok akadálynak vették elejét. A kizáróékek (B) az elosztandó matricasornak az osztórudhoz való vitele közben válnak ki a sorból s önsúlyuknál fogva esnek tartályukba. A gépet hajtó motor (C) a legkönnyebben hozzáférhető helyen — a matricatár mögött nyert elhelyezést. Az elevátorpofák (D) a legkeményebb acélból készültek s a matricasor kifogástalan továbbítását biztosítják. A formaátállítás egy igen elmés és könnyen hozzáférhető (E) szerkezettel igen gyorsan történik és mindenkor hajszálpontos, mert a szerkezet felpontnyi beosztással bír. Az osztó mechanizmus a gép elülső részén nyert elhelyezést, úgy hogy a gépszedő ülőhelyzetből is elérhető. A matricatár (G, H) bármiméü biztosító vagy szabályozó esavarok mellőzéseivel függélyesen van elhelyezve s az ismertető prospek-

tus szerint 7 másodperc alatt kieserélhető. Az új gép egyetlen elevátorral bír (I), amely a matricákat a soröntés után közvetlenül az osztó szerkezethez továbbítja. Állítólag ez a gép legnagyobb előnye a Linotype-típussal szemben. A billentyűzet szerkezete szintén sokkal egyszerűbb: a billentyűtől a matricatárig mindössze öt al-

A „LINOGRAPH” SORSZEDŐ- ÉS -ÖNTŐGÉP

katrészből álló szerkezet végzi a matricakiváltást; a gummihengereket ez a szerkezet mellőzi. A szaksajtóban egyébként mint kiváló előnyét tüntetik fel e gépnek a matricák gyors és biztos esését, nemkülönben azt, hogy kizáróékei szélesebbek lévén, a szó közötti hézagok 5—6

3. példa

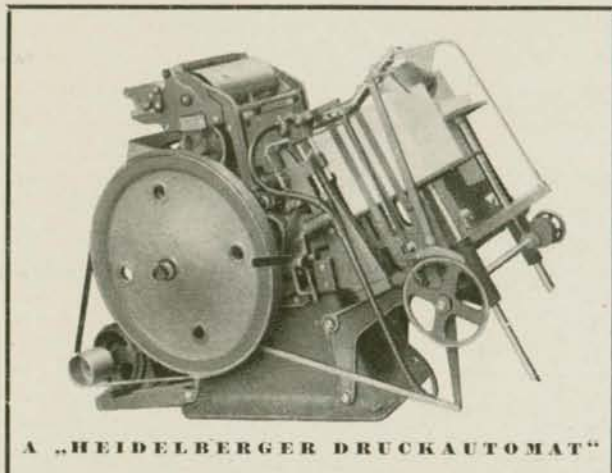
Egy táncrend címoldala és két belső oldala

ponttal mélyebbek a sorképénél s ekként erről a gép-szedésről maszatolódás nélkül lehet nyomni. A késállítást e gépen ugyanesak egyszerűsítették s öntökereke két u. n. Universal-öntőformát foglal magában, melyeknek lözsvastagsága 5 1/2—14 pontig és 28 cicerő szélességig szabályozható. Ennyit a gép előnyeiről. Hátrányait a gyakorlati élet alapján lehetne csak feltárni, amire azonban adatunk még nincs. A Linotypepal szemben mindenesetre előnyös a Linograph leegyszerűsített mechanizmusa (alkatrészeinek száma kb. 1000-rel kevesebb), viszont igen nagy hátránya, hogy egytáru gép és matricái legfeljebb kétbetűsek. Ránknézve azonban talán az a legnagyobb hátránya a gépnek, hogy az ára 3500 dollár = kb. 2 1/2 millió magyar korona.

*

E sorok közt mutatjuk be a Schnellpressenfabrik A.-G. Heidelberg, gyorsajtógyárnak egyik legújabb kreációját: a „Heidelberger Druckautomat“-ot. Amint látjuk, egy Gally-típusú tégelyes sajtóról van szó, amely önműködő be- és kirakó szerkezettel van kombinálva. Az ábra után itélve egyszerű és elmés szerkezettel állunk szemben, amelynek előnyeiként az ismertető prospektus a következőket sorolja fel: A gép berakó készüléke bármily fajta papír (flórpostától manilakartonig) feldolgozására alkalmas s működése annyira megbízható, hogy a gép óránkénti teljesítőképessége 3000 nyomásra fokozható. A gép egyszerű és könnyen kezelhető olyannyira, hogy egy gépmester ifyjátaból több gépet kezelhet. Ez annál könnyebb, mert a gép bármily, a nyomás közben előforduló zavar esetén vagy a papír felhasználása után nyomban önműködően megáll, de egyébként szerkezetének bármely része egy helyből hozzáférhető. A gép 120×150 cm területet igényel, magassága másfél méter és üzemeltetésére váltakozó elektromos árammal 1/4, egyen-áramnál pedig 1/2 lóerős motor szükséges. E gépmechanizmus nagyjából egyezik az Amerikában már régebben használatos hasonló gépekéhez, amelyekkel szemben azzal a ma óriási előnnyel bír, hogy könnyebben és olcsóbban megszerkezhető. Ez a gép tagadhatatlanul nagy előnyöket jelent oly üzemre nézve, ahol kisebb alaku (24×34 cm) tömegnyomatványok készülnek, mert nagy

munkaerő- és munkaidőmegtakarítást lehet vele elérni. Nagy előnye pl. az, hogy egyszerre két különböző nagyságú nyomatványt lehet rajta nyomtatni. A gép által végzett munka minőségéről természetesen nem mondhatunk még most bírálatot, de amint a szükséges prospektusból kivehetjük, csak tömegmunka előállítására lehet

A „HEIDELBERGER DRUCKAUTOMAT“

alkalmas, mivel többszínű munkákról a prospektus egyáltalán hallgat s festékező hengereinek esekély számát (a gép 2 felhordó hengerrel bír) véve figyelembe, teljesen kifogástalan nyomásmínőségről alig lehet szó.

*

Szakemberek előtt ismeretes, hogy a könyvkötészetben a gyors munkának nagy kerékkötője volt az, hogy a könyvtáblák gömbölyű szögleteinek behuzását kézzel kellett végezni. Hogy milyen idegsorvasztó és izomfárasztó, kedélytölő munka az ilyen behuzás, ezt csak a „szakértő“ tudja; a laikus nem is tudja elhinni, hogy az ár-többlet, melyet a gömbölyű szögletű könyvekért elkérnek, semminemű arányban sem áll a reáfordított idővel és fáradsággal.

Vidor Ármin kartársnak, a „Könyvkötőmesterek

SZÜNET ELŐTT

1
CSÁRDÁS

2
KERINGŐ

3
WAN STEPP

4
FRANCIA NÉGYES

SZÜNET UTÁN

5
KERINGŐ

6
LENGYELKE

7
FRANCIA NÉGYES

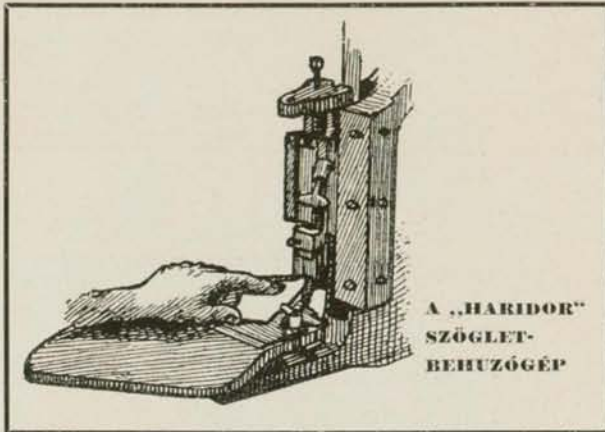
8
CSÁRDÁS

A SZALON-CLUB ÁLTAL 1922 FEBRUÁR 6-ÁN RENDEZETT TÁNCESTÉLY TÁNCRENDJE

4. példa

Egy táncrend külső fedőoldala és két belső oldala

Lapja szerkesztőjének (IV., Magyar-utca 27.), hosszas löprengés után sikerült is egy olyan szerkezetet feltalálni, mely bármily gyártmányu emeltyűs szögletvágó gépre felszerelhető és így ez a találmány úgy a bel-, mint a kül-

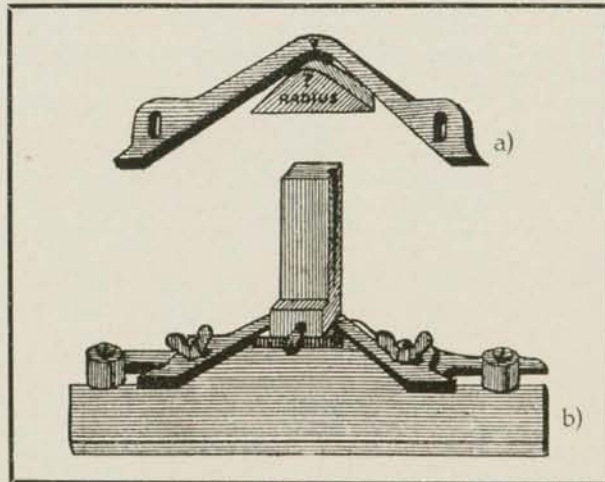
A „HARIDOR” SZÖGLET-BEHUZÓGÉP

földi szakértők véleménye szerint, hosszú idő óta érzett hiányt van hivatva kiküszöbölni és a könyvkötői termelől versenyképességet tetemesen fokozni.

A „Haridor” feltalálója abból a szempontból indult ki, hogy csakis oly találmány lehet életképes és hasznos-hajló, mely aránylag esekély befektetéssel és a meglévő gépek felhasználásával, tőkételésítésével alkalmazható.

A „Haridor” szögletbehúzó gépről 3 ábrát mutatunk be s alkalmazási módját az alábbiakban ismertetjük.

Az üzemben lévő akármilyen gyártmányu szögletvágó gépből kivesszük a sarokvágó kést s leszereljük a sarokvágó gépen elhelyezett winkelt. Ennek megtörténte után a sarokvágó gép asztalára felerősítjük a „Haridor”-winkelt (a) ábra) s a kés helyére pontosan elhelyezzük a sarokbehúzó készüléket (b) ábra) és a munka máris megkezdhető.

A „Haridor”-készülék felszerelése nem vesz több időt igénybe, mint ezen használati utasítás elolvasása.

A készüléken az előzetes legömbölyítés nélkül feldolgozható lemezek vastagsága a 25-ösig terjed. A 25-ösnél

vékonyabb lemezeket tehát nem kell előzetesen legömbölyíteni, ezt egyidejűleg a behúzással a készülék végzi el. Csakis a 25-ös számmal vastagabb lemezeket kell előre gömbölyíteni. A beütésnél sem okvetlen szükséges a szöglet bedolgozása, az egyszerű beütés alkalmazása elegendő. Természetes, hogy kényesebb munkáknál ajánlatos, hogy a behajtást rendes munkával végezzük.

A „Haridor” szögletbehúzó készülékkel óránként a legolesőbb munkaerővel 600 táblát, azaz 2400 szögletet huzhatunk be, pedig tapasztalatból tudjuk, hogy az eddigi megszokott táblakészítésnél csak a gömbölyítők munkabére 2400 szögletnél közel 1000 koronába került.

A „Haridor”-ral végzett szögletbehúzás egyöntetű, szabályos, kifogástalan, bármilyen anyagborításnál. Ezen kis készülék használhatósága és olcsósága folytán minden könyvkötészetben hasznosan gyümölesztethető.

*

A legutóbbi időben több kisebb-nagyobb ipartelep (dobozgyár, könyvkötészet, asztalosüzem stb.) az enyv, vagy egyéb anyag megfőzésére és melegentartására igen kedvező eredménnyel vezette be a „Vermi” szab. rendszerű elektromos készüléket, melyről a mellékelt két ábrát hozzuk s amelynek előnyei a következőkben foglalhatók össze :

- a = szigetelő anyag
- b = közönséges víz
- c = szénlemez
- d = vízgőztér
- e = enyvtartály

„VERMIT” FŐZŐKÉSZÜLÉK

A készülék 5—6 liternyi enyvet 10—15 perc alatt főz fel mintegy egykoronányi elektromos árammal, a melegentartás alatt pedig óránként mintegy egykoronányi elektromos áramot fogyaszt; tehát: elektromos energiaszükséglete csupán 400, illetve 100 watt, amely kedvező eredményt — hasonló méretű edények mellett — semmiféle egyéb elektromos rendszer nem ér el. — A készülék áramot nem fogyaszt s nem romlik el, ha véletlenül száraz állapotban, bármily hosszú ideig is be van kapesolva. Gázzal szemben mintegy 50—60% üzemi költségmegtakarítás érhető el a készülékkel, nem is szólva arról, hogy megszüntette a kellemetlen és egészségtelen gáz-szagot. A készülék alkalmazásával tüzveszély teljesen kizárva; éppen emiatt az iparfelügyelőségek tüzveszélyes anyagok hevítésére igen megfélelőnek találták a készüléket, mely természetesen sokkal nagyobb ürtartalommal is bírhat. — Dressler Sándor elektrotechnikai, mechanikai vállalata (Budapest, VI., Aradi-utca 52/b. Telefon hívószám: 179—75.) hozza forgalomba, s készséggel be is mutatja.

A „Vermi” készüléket lapunk nyomdájának könyvkötészetében is bevezették s az eddigi tapasztalatok szerint igen jól bevált; gazdaságos és főként egészségi szempontból előnyös.

A MAGYAR GRAFIKA EZÉVI 1., 2. ÉS 7. SZÁMAI ELFOGYTAK,

kérjük tehát lapkezelőinket, hogy amennyiben ezekből a számokból volnának még el nem adott példányok, azokat haladéktalanul visszaszármasztatni sziveskedje-

nek. A fent elősorolt számok tiszta és ép példányait kiadóhivatalunk 15 koronájával esetleg visszavásárolja. (Hivatalos órák: minden szerdán este 4—6 óra között.)

A MAGYARORSZÁGI KÖNYVNYOMDÁSOK
ÉS BETÜÖNTÖK SEGÉLYZŐ EGYESÜLETE
MISKOLCZI CSOPORTJA 1921 AUGUSZTUS
14-ÉN, 10 ÓRAKOR A MISKOLCZI KERESK.
ÉS IPARKAMARA DISZTERMÉBEN ALANTI
SZAKTÁRSAINK NYOMDÁSZSÁGÁNAK 25,
ILLETVE 30 ÉVES JUBILEUMA ALKALMÁBÓL

1891

DISZKÖZGYŰLÉST

1921

TART, MELYRE T. CIMET ÉS B. CSALÁDJÁT
TISZTELETTEL MEGHÍVJA A VÁLASZTMÁNY.
CSEPLÁK JENŐ, ENGELHARDT SÁNDOR,
FRIED IGNÁC, ISTVÁNKO GYULA, KOVÁCS
BENŐ, MÜHLHOFFER ZSIGMOND, SIMON
JÁNOS, SEEMANN ANTAL, SZEGHŐ JÓZSEF
ÉS WÄCHTER JÁNOS • ESTE 7 ÓRAKOR
ÖSSZEJÖVETEL A KORONA ÉTTERMÉBEN.

GRAFIKAI UJÍTÁSOK ÉS TALÁLTMÁNYOK

is háttérbe szorultak az európai civilizáció gyászos aláhanyatlásával. Pedig a grafikai ipar fejlődése még mindig nem érte el a csuespontját, akármilyen mesébeillők is azok az eredmények, melyek a világháború katasztrófáját megelőzték. És itt nem is kell esimborasszól tekintenünk Anatole France elgondolását, aki a nyomdászat fejlődésének legmagasabb fokát úgy rajzolja meg, hogy magából a nyomdászatból alig marad valami. Annyi bizonyosnak látszik, hogy a mai napilapokat és azoknak a háborúelőtti óriási terjedelmét ugysem bírta volna sokáig a Föld nagy fahiánya. Valószínű tehát, hogy az újságok mai formáját kiszoríthatja valamikor valami beszélőgépféle, de aligha fejlődhetik a technika annyira, hogy magát a könyvnyomtatást fölöslegessé tegye. Az idevonatkozó próféciák tehát nem egyebek tiszteletreméltó költői elmékedéseknél. A grafikai ipar jövőbeli perspektívája érdemes minden optimizmusra, legfőljből csak arról lehet szó, hogy a világtermelés rendje mennyi idő alatt éli túl és egyáltalában túléli-e azt a válságot, melybe a nagy háború időnek előtte sodorta.

Hogy az egyes iparágak között a grafikai ipar munkásai fölvettek a fejlődés sutbadobott fonatát, annak máris vannak érezhető jelei. Az ipari haladás elkötött vérkeringése lassan-lassan megindul utján s a grafikai ipar is szárnyára engedi az újítások és találmányok raját, hogy urrá tegyen bennünket a lehetőségek tengeres vizein.

A legközelebbi jövő feladatai közé tartozik a szedőgépek tökéletesítése is. Eppen a Magyar Grafika tette szavá egyik tavalyi füzetében, hogy a soröntőkön körülményességgel járnak a szükséges korrekciók. Talán nem kell hozzá különösebb próféta ihlet, hogy megállapíthassuk: a legelső versenyre alkalmas egyes betűket öntő szedőgép valamennyi soröntőt elüli az érvényesüléstől. A soröntők kiküszöbölését tehát nem kell külön sürgetnünk, mert a gyakorlati élet követelményeit kielégíti majd a fejlődés, amelynek irányát éppen a soröntők hibája szabja meg. Hangsúlyozzuk, hogy versenyre alkalmas egyes betűket öntő gépekre gondolunk, amelyek lehetőség szerint való kis térfogatuk, jelentékeny teljesítőképességük — tehát igen egyszerű kiszolgálhatóságuk — lehetőségénél fogva megálják a sarat. Valószínű, hogy ezt a kérdést csak betűrezervátorokkal tudja a technika megoldani. Vagyis az előre öntött és a szedésnél elhasználdott betűt a gépnek nem akkor kell öntenie, amikor arra éppen szükség van, hanem munkaközben kell a csatornaszerű rezervátorokban pótolnia. Valószínűnek látszik, hogy a kizárásoknak is előre készeknek kell lenniök, hogy a munka biztos és zavartalan lehessen. Aki legalább az elterjedtebb szedőgépek strukturáját ismeri: könnyen beláthatja, hogy a kizárás kérdése már eddig is annyi szellemes változatban került megoldásra, hogy ez nem okozhat különösebb nehézséget. Ugy látszik: az angol Stringertype Manufacturing Company már helyes nyomon jár, mert óránként 12.000 betűt ígér a gépjével. Ez a teljesítmény kissé fantasztikusnak látszik az eddigi eredmények mellett. És valószínű is, hogy a reklámok szokásos túlzásával van dolgunk. Ez a mennyiség ugyanis 300 újságsornak felel meg. Tehát a gépen percenkint öt sort szedhetnénk! A kontinen mai munkaidéje mellett ilyen átlag ugyan lehetetlennek látszik, de gyakorlott és rendkívüli intelligenciájú gépszedők rövid munkaidő mellett megközelíthetnék ezt a kvantumot, ha egyébként a gép és a munka természete is mindig alkalmas volna rá. Akik az 1914-es lipesei kiállításon látták a Stringertype Company gépjét, mindenesetre tájékozottabbak lehetnek a gép mechanizmusát illetően. Az a tény, hogy a Stringertype Company a háború óta már a harmadik mintát is elkészítette, azt bizonyítja, hogy az

angolok nem küldték minden mérnöküket a frontra s az angol gépipar ellenállhatatlan hódításának ma már csak egyetlen akadályát van: a leromlott pénzviszonyok.

Fontoság tekintetében az elsők között kér helyet a patrica kérdése is, amely szintén megoldásra vár. A patrica kérdésének nálunk sohasem tulajdonítottak akkora fontoságot, mint amekkorát az megérdemel. Ha a tömörítés céljaira olyan gyakorlati értékű patricát tudnánk készíteni, mint amilyen a matrica, ez ha nem is forgatná föl a mai nyomdászatot, de minden bizonnyal óriási perspektívát nyitna a grafikai ipar jövő fejlődése számára.

A patricával különben úgy vagyunk, mint annak idején lehettek a matricával: talán senki sem gondolt arra a hatalmas fejlődésre, mely az újságygyártásnak egy esapásra olyan szédületes lendületet adott. A két francia mérnök találmánya csak gomb volt, amelyhez még hiányzott a kabát: a mai rotációs. A matrica föltalálása nélkül az újságtechnika sohasem fejlődhetett volna arra a fokélyre, amelyre a rotációsok emelték.

A patrica szintén forradalmi átalakulásba vinné a nyomdászatot, noha akadnak szakkörökben is elegenden, akik ezt kétségbevonják. A magyar szakirodalomban közvetlenül a nagy háború előtt esett legelőször komoly ezől a kérdéstről. A Magyar Nyomdászat írt róla abból az alkalomból, hogy az Athenaeumban kísérleteztek a kérdéssel. Már akkor hangsúlyozták, hogy ha a patrica problémáját sikerülne megoldanunk, ez nemcsak a mesterszedés terén jelentene nagy haladást, hanem a tömörzedések nyomásában is olyan változásokat idézne elő, amelyek esetleg korszakosak lehetnének. Arról volt ugyanis szó, hogy a mai feketebetűs újságok és könyvek helyett fehérbetűsöket hozhatnánk majd forgalomba, amelyek az egészség nézőpontjából nagyon is kináratosak, mert a fehér alap az idők folyamán megviseli a látóképességünket. Az orvostudomány maga is foglalkozik ezzel a tálgygal s annak idején kérdést is intéztek az ügyben Grósz Emilhez, az európai híru szemspecialistához, aki mindenben megerősítette a kísérletezők föltevéseit.

Érdekes különben, hogy a sötétalapú szövegnyomásra már ma is van mód, csak nem használják ki. A mélynyomásos eljárással ugyanis készíthetők ilyen munkák, legfőljből csak azt a kifogást emelhetik ellene, hogy a mélynyomáshoz használt festék még alapos száradás után is maszatolódik. Mindenesetre elképzelhető, milyen föl-tünést keltene az első fehér betűkkel nyomott nagyobb munka. A mélynyomásos eljárásnál különben eszünkbe jut a magyar találmányok magyar méltatása. A mélynyomás állítólag nem is Mertens találmánya voltaképen, hanem a legidősebb Herbst cinkografusunké, aki annak

NAPTÁRAK
ÉS
NAPTÁRTÖMBÖK
AZ 1922. ÉVRE

VERSENYKÉPES ÁRON KAPHATÓK

AUER IGNÁC
KÖNYVNYOMDÁJÁBAN

BUDAPEST VIII, RÁKÓCZI-UT 11
TELEFON JÓZSEF 59-39

idején hiába házalt a találmányával egyik grafikai vállaltól a másikhoz: mindenütt naiv álmodozásnak tartották, hogy a föltaláló gyakorlati jelentőséget is tulajdonít a mélynyomásnak. Herbst állítása szerint külföldi próbáinak alkalmával ismerkedett meg Mertens professzorral, akivel részletesen is beszélt a találmányáról. Mertens azonban csak semleges nyilatkozatokat tett Herbst előtt. De néhány év múlva már forgalomba hozták a németországi gyártású Mertens-féle mélynyomásos gépeket, amelyek félreismerhetetlenül Herbst elgondolása alapján épültek. Hogy ma hogyan áll ez az ügy, az ismeretlen előttünk. Csak annyi bizonyos, hogy Herbst annakidején pört indított Mertensék ellen, mert Magyarországba is szállítottak gépeket, holott a magyar szabadságot Herbst állítólag már korábban biztosította magának.

Íme: ilyen a magyar találmányok sorsa. A patricia kérdésénél is könnyen így járhatnánk, mert szinte gunyolódunk azokon, akik a problémának nagyobb fontosságot tulajdonítanak. Ez a hagyományos átok különben történelmi bizonyossággal állapítja meg a magyar élethetlenséget. A németek élelmessége ebben a tekintetben rendkívül jellemző, éppen ellenkezője a mi nemlörődéses patóságunknak. Mikor 1913-ban az Athenaeum részéről a müncheni Lankes & Schwaerzlerhez fordultak a kísérletezés ügyében, a cég olyan körültekintő gondossággal és páratlan figyelmességgel állott rendelkezésre, amely szinte nem is állott arányban azzal az érdekeltséggel, amelyre a firmának kilátása lehetett. Kíűnt egyébként, hogy Németországban is foglalkoznak a témával, sőt Luhn Péter barmeni polgárnak már akkor volt róla szabadsalma, de — úgy látszik — ez az eljárás sem jutott

messzebbre, mint az Athenaeum-nyomdabeliek kísérletezése. A patricának nem szabad egyébnek lennie — ha azt grafikai uton akarjuk előállítani —, mint közönséges levonatnak, amelyen a betűk valamilyen eljárással megfelelő domborulatot nyernek. Nagyobb nyomdáink előtt nem ismeretlen a Lankes & Schwaerzler „mechanische Kreidereliefzurichtungja”. Ez a bajor szabadsalom krétaréteges papirost hoz forgalomba, amelyen különösen autotipiai uton csinált klisékről levonatot készítenek. Ezt a levonatot aztán megfelelő maróanyagba teszik, amely a krétaréteges papiroson csak a festékes részt hagyja meg, a többit kimarja. Ezzel az eljárással olyan „Zurichtung”-hoz jutunk, mely a gépmester számára jelentékeny időnyereséget jelent. Az Athenaeum kísérletezői ezt a „Kreidereliefet” használták föl a patricával való experimentálásra. Néhány meglehetősen sikerült patricánál azonban ők sem jutottak messzebb. A maratás ugyanis csak a cicerótól textig terjedő fokokig volt elfogadható, amint az a bemutatott dombornyomásos nyomtatványokon meg volt állapítható.

Mindenesetre örvendetes volna, ha a patricia ügyét nem engednék ki a grafikusok kezéből, ha már annyi más kérdésben leszorultunk a minket megillető helyről. Mert a patricia ügye tisztára nyomdászati kérdés, ha olyan megoldáshoz akarjuk juttatni, mely a tömeggyártást lehetővé teszi. A nyomdai uton készült levonatoknál olcsóbb anyagot el sem képzelhetünk. És ez nemesak nem lehetetlen megoldási mód, hanem egyenesen ez látszik a legegyszerűsebb próbálkozásnak. Aki a nyomdai uton készült levonatok betűit, illetőleg a festékes nyomokat domboru állapotba tudja rögzíteni, az megoldotta a patricia problémáját.

SZILÁGYI JÓZSEF

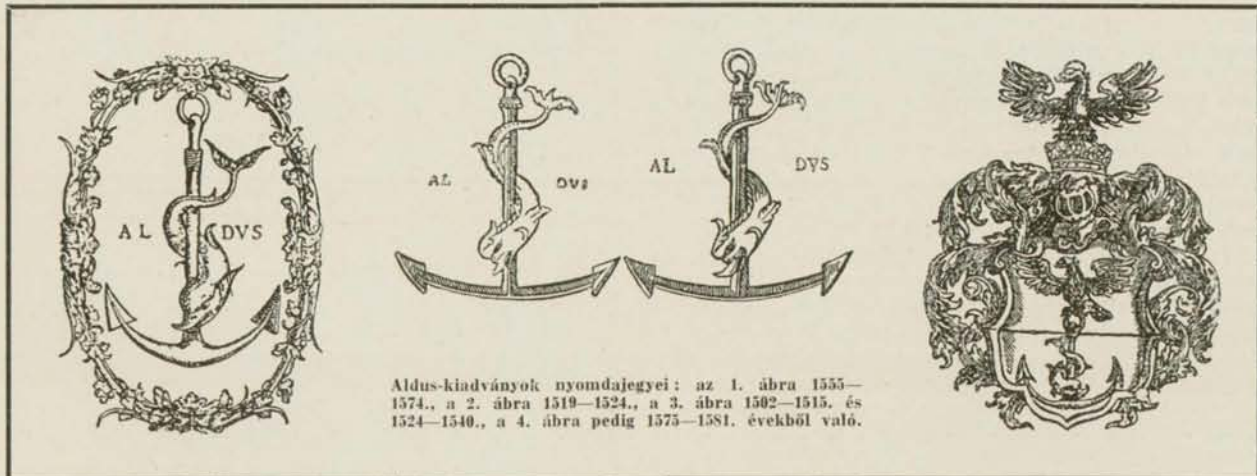
ALDUS MANUTIUS

NYOMDÁSZIPARNAK ez a kimagasló egyénisége az olasz reneszánsz kor könyvkulturájának megteremtésével egyértelmű műipartörténelmi fogalom. A reneszánsz humanista szellemének árja veti a felszínre, ennek eszméje hevíti egész életén keresztül, ennek szenteli sokoldalú tudásának és tapasztalatainak minden értékét és ennek a nagy emberi ideálnak lesz — élete delén — vértanújává.

A kultúra küzdőterén való megjelenését hatalmas szellemi nekilendülés előzte meg, diadalmasan hódító találmányok térfoglalása készítette elő, ő reá nem a szerenésitlen Gutenberg fájdalmas mesgyehasításának, ha-

nem a frissen hasított mesgye járhatóvátételének gigászi munkája várt. És nem hiába várt. Mint nyomdász és kiadó, mint tudós és író egyaránt kivette részét a reá váró munkából, rövid idő alatt nemesak a velencei nyomdászok és kiadók sorából emelkedett ki, hanem mint vérbeli stílusalkotó, megalapítója lett azoknak a nemes tipografiai tradícióknak, melyekre az egész reneszánsz-kori nyomdaipar felépült. Hosszu időn át még a könyvkötőipar is korszakalkotó mesterének vallotta, neki tulajdonítva a kézi aranyozás technikájának tökéletesítését és népszerűsítését. Ha ez az érdeme vitássá is vált később, nyomdászai hírnevét esoríthatatlanul őrizte meg számunkra évszázadok higgadt értékelése és féltő kegyelése. Előfordult már nem egyszer, legutóbb a mult század vége felé, hogy a könyvgyűjtők részéről el-ellany-

Aldus-kiadványok nyomdajegyei: az 1. ábra 1555—1574., a 2. ábra 1519—1524., a 3. ábra 1502—1515. és 1524—1540., a 4. ábra pedig 1575—1581. évekből való.

AZ ASZÓDI POLGÁRI EGYESÜLET

1921. évi december hó 8-án saját helyiségében az egyesület könyvtári alapjának növelése céljából nagy kabarával egybekapcsolt zártkörű

táncmulatságot

rendez, melyre tisztelt Címet kedves családjával együtt teljes tisztelettel meghívja a vizalmi bizottság

A kabaré este 8 órakor kezdődik
Belipódi: személyjegy 20 korona,
családjegy 5 személyre 50 korona
Jegyek előre válthatók dr. Sárkány
László gyógyszertárában.

Felülfizetéseket
köszönettel fogadunk és az aszódi
lapokban nyugtázunk

A kabaré közreműködők
névsora a tuloldalon
olvasható.

*

A KABARÉN KÖZREMŰKÖDNEK

Némény Ilonka, Pálus Gizilke
és Horn Jolán urleányok

Az Aszódi Zeneegyesület:
Filipek Sándor, ifj. Boldis József,
Libucz Pál,

Hartvánszky Vilmos és
Rosner Lajos
urak

Az Aszódi Műkedvelők Köre:
Bruckner Henrikné urnő,
Hantos Évi, Galambossy Szerén
és Weiner Mariska
urleányok

Bruckner Jenő, Molnár Lajos,
Joó Gyula, Schneider József,
Weiner Zsigmond
urak

A kabaré után, esti 11 órától
tánc kora hajnalig

MEGHÍVÁS

az „Ungvármegyei Nőegyesület”
és a „Fehér-Kereszt-Egyesület”
ungvári fiókja által 1922 január hó
3-án, szombaton, a vármegye-háza
disztermében és mellékhelyiségei-
ben szatmárnémeti Lányi Gyula
zenekarának közreműködésével
rendezendő jótékonycélu zártkörű

PIKNIK ÉS GYERMEK- ESTÉLYRE

amelyen kívül címzett urat és b.
családját szívesen látják a rendezők
Belépődíj (vacsorával és teával
együtt): személyjegy 20 korona,
családjegy 50 korona, deákjegy
10 korona. Nézők részére 5 kor.
Felülfizetéseket köszönettel fogadunk
és hirdapokban nyugtázunk

Akik lévedésből meghívót nem kaptak, szíveskedjenek eziránt közvetlenül
az elnökhöz: Kende Péterné szül. Szilágyi Sarolta grófnőhöz fordulni!

A BOROKTÓL ELTEKINTVE, AZ ESTÉLYEN SEMMIFÉLE ELÁRUSÍTÁS NEM LESZ

Az estély kezdete este fél 8 órakor

7. példa. Négyoldalas meghívó, a papír 2–3. oldalára nyomva

A GYŐRI NYOMDÁSZOK

VIGSÁGOS NAPIA

A FÜRDŐHÁZ KERTJÉBEN

Urasszony, kisasszony, fiatalok, vének!
Hozzátok beszél most ez a zengő ének:

Tudatja veletek, hogy a jövő hóra
(Nyolcadikán este, kezdete hat óra)

Mulatságot rendez, vigságos vig napot
A nyomdászok népe;

Jöjjön el mindenki hogyha egészséges
S jöjjön különösen a város sok szépe.

Ott lesz csak a jókedv, ott lesz csak az áldás,
Nevetés, kacagás, muzsikaszó, csárdás;

Vigságos vig nap lesz, akárki meglátja,
Amilyenek nincsen hét nyáron se mása,

Nyomdász-régiségtár, jux-bazár és dalkör,
Mind érdekes pontok;

Olyan dárídó lesz, hogy a Duna meggyul
A szikrázó kedvtől, ha kicsit nem monddk.

Győrszigetben tartják, künn a fürdőháznál,
Ahol több gyertya lesz egy asztalon száznál,

Jó ételt, jó italt ott szívesen adnak
A sürgő pincérek lányoknak, uraknak.

Hajdár Jenő huzza a szépet, a szebbet
És legeslegszebbet;

A vendég meg táncol egész virradásig,
Ki-ki amíg bírja, jobb, ha minél többet.

Beléptidij léssen egy koronás pengő,
Egy család számára ugyanabból kettő,

Ugyen olcsó pénznél bizony többet ér ez,
Ami ki-ki ott lát, amit ki-ki érez.

Jöjjön el mindenki, aki magát bírja,
Ha nem bírja, mondja;

Gépestől, szedőstől, cigányostól együtt
Bátran elviheti, érte jön a nyomda.

1922 JUNIUS 8-ÁN, PÜNKÖSD VASÁRNAPIÁN

SZILVESZTER DECEMBER 31 ESTÉLY

RENDEZI
A MAGYARORSZÁGI
KÖNYVNYOMDÁSZOK ÉS BETŰÖNTŐK
SZAKEGYESÜLETÉNEK

ÉBREDÉS DALKÖRE

MEGHIVÁS

A MAGYARORSZÁGI
KÖNYVNYOMDÁSZOK ÉS BETŰÖNTŐK
SZAKEGYESÜLETÉNEK
ÉBREDÉS DALKÖRE UTAZÓ-ALAPJA
JAVÁRA
1919. DECEMBER HÓ 31-ÉN
A GUTENBERG-OTTHON DISZTERMÉBEN
KABARÉVAL, DALLAL ÉS TÁNCVAL
EGYBEKÖTÖTT

SZILVESZTER-ESTÉLYT

RENDEZ,
MELYRE A TISZTELT SZAKTÁRSAGAT
HOZZÁTARTOZÓIKKAL
ÉS ISMERŐSEIKKEL EGYÜTT MEGHIVJA
A DALKÖR VIGALMI BIZOTTSÁGA

BELÉPŐJEGY SZEMÉLYENKINT 15 KORONA,
A PÉNZTÁRNÁL 20 KORONA
KEZDETE 9 ÓRAKOR
TÁNCRENDEZŐ GUTTMANN EMIL SZAKTÁRS
JEGYEK KAPHATÓK
A NYOMDÁK HÁZIPÉNZTÁROSAINÁL,
A DALKÖR TAGJAINÁL,
ÉS LAKATOS PÉTER DRUGUERIÁJÁBAN
(VIII. SÁNDOR-TÉR 4)

9. és 10. példa. Négyoldalas meghívó. A 9. példa az első, a 10. példa a harmadik oldalra nyomva

MEGHIVÓ

A SZALON-CLUB

1922. ÉVI JUNIUS HÓ 22-ÉN, VASÁRNAP
A SÓSFÜRDŐ-NAGYVENDÉGLŐBEN

TÁNCMULATSÁGOT

RENDEZ,
MELYRE ÖNT ÉS KEDVES HOZZÁTARTOZÓIT
TISZTELETTEL MEGHIVJA A
RENDEZŐSÉG

KEZDETE 3 ÓRAKOR

SZEMÉLYJEGY 20 K
CSALÁDJEGY (3 SZEMÉLYRE)
50 KORONA

1922 JUNIUS 22

A MULATSÁGON

LESZNEK SZÓRAKOZTATÓ JÁTEKOK:
TOJÁSFUTÁS ÉS BÖGRÉTÖRÉS.

SZÉPSÉGVERSENY,

TOMBOLA,
KONFETTI-CSATA, AMERIKAI HÁZASSÁG,
KIPLIEVŐ-VERSENY,
STB. STB.

KITŰNŐ ÉTELEK

A TÁNCZENÉT
ELSŐRENDŰ CIGÁNYZENEKAR
SZOLGÁLTATJA

MEGHIVÓ

A SZÉKESFŐVÁROSI TISZTVISELŐK ÉS HIVATALNOKOK OTTHONA
1919. ÉVI MÁRCIUS HÓ 1-ÉN, SZOMBATON A FERENCVÁROSI POLGÁRI KÖR DISZTERMÉBEN
SEGÉLYALAPJÁNAK GYARAPÍTÁSÁRA

ZÁRTKÖRŰ TÁNCESTÉLYT

RENDEZ,
AMELYRE NAGYBECSŰ CIMET ÉS KEDVES CSALÁDJÁT TISZTELETTEL MEGHIVJA
A RENDEZŐSÉG

*

BELÉPŐJEGYEK: SZEMÉLYJEGY 2 KORONA, CSALÁDJEGY (KÉT HÖLGY ÉS EGY UR) 5 KORONA
FELHUFIZETÉSEKET A FENTJELZETT JÓTÉKONY CÉLRA KÖSZONETTEL FOGAD
A SZÉKESFŐVÁROSI TISZTVISELŐK ÉS HIVATALNOKOK OTTHONA

RENDEZŐBIZOTTSÁG

Anton Ágoston
Bacsinszky Béla
Baintner Imre
Balázs Béla
Bánjai Béla
Berkes András
Blöckinger Nándor
Bognár Mihály
Brestyánszky Lajos
Cserhalmi Jenő
Dr. Czerman András
Deák Mór
Dr. Derencsai Rezső
Erményi János
Fáy Máté
Fegyveres Ernő
Dr. Fehér Miklós

Ifj. Feszely Béla
Dr. Forberger Ferenc
Dr. Földvári Imre
Dr. Gallina Frigyes
Dr. Goszleth Ernő
Grigoli Ernő
Dr. Halász Olivér
Horánszky András
Horti Géza
Horváth Béla
Dr. Hügel Jenő
Kattausch Gyula
Kavec László
Ifj. Keller Géza
Kenesei Salamon
Kerényi Ottó
Kirchner Dezső

Elnökök
Szirmai István
Kecskeméthy Gyula
Alelnökök
Klenovits Nándor
Dr. Hamvas István
Főrendező
Honffy Lajos
Pótitkár
Pogány Zsigmond
Titkár
Kosztolányi József
jegyző
Szedlacek Ferenc
Pénztáros
Nagy Sándor

Kiss Zoltán
Kobler Ede
Kovács Károly
Kovácsy András
Dr. Lamotte Károly
Dr. Leszik Sándor
Makó Béla
Dr. Mészáros Lajos
Miklós Viktor
Molnár Aladár
Molnár Ferenc
M. Nagy Endre
Németh Lajos
Ostrovsky József
Ifj. Pandurovics Béla
Páhn Vilmos
Persián Emánuel

Répa Pál
Rózay Jenő
Dr. Salamon Géza
Seidl Miklós
Dr. Schöberl Ferenc
Dr. Sidó Zoltán
Dr. Sik Antal
Szalay Dezső
Szalay Kálmán
Szentés Ödön
Dr. Torday Lajos
Turcsányi Elek
Vadkerty Gyula
Vezér Károly
Dr. Vigyázó Géza
Weineisz Károly
Wirnhardt Gyula

DE CLARIS ORATORIBVS,
CICERONIS LIBER, QVI
INSCRIBITVR BRVTVS.

Varia leſſione ex antiquis libris, et ingenio.

CORRIGENTE PAVLO MANV-
TIO, ALDI FILIO.

VENETIIS, M. D. XLVI.

A baloldali ábra egy aldina cím-
lapja, a rajta levő nyomdajegy 1546—
1554. évekből való. — A középső áb-
rák Andrea Torresano kiadványainak
nyomdajegyeit ábrázolják. — A jobb-
oldali ábra egy aldina első oldala.
(Az inicialis helye utólagos berajzo-
lás céljára üresen hagyott.)

M. TVLII CICERONIS DV
CLARIS ORATORIBVS
LIBER, QVI DICTVR
BRVTVS.

V M. f. Clivis decedens Nibidum ve-
nissim, et d. máli de Q. Statemij
marce esse allatū, opinione omnium
maiorum animo cepi delorem. nam
et amico amisso, cum confutidine
lucunda, tum multorum officiorum contumelione, me
privatum viderem: et interitus talis Augusti dignita-
tem nulli collegi dimissam deditam. qua in cogita-
tione, et cooptatione me ab eo in collegium recordaber,
in quo totatis iudicium dignitatis mea fecerat: et ins-
tauratum ab eodem, ex quo Augustum infirmitas in
paventi eum loco colere debebam. augebat etiam ma-
lestiam, quid magna sapientium civium, honorumque
penuria, aut egritudine, contumeliosissime: necum consilia
ram amicum faceret, alienissimo tempore exin-
cha, et cullerit, et prudentia sua velle nobis desi-
derium reliquerat: deditamque, quid non, ut plerique
patahant, aduersitatem, aut obreteratorem laudū me-
rum, sed facium patris, et confortem glorioſi laboris
amiseram, certum sibi laeviorum artium iudicio memo-
rie profuturum esse, potius nobiliori posterum: aequalium
moris deditum: quo tandem animo eius interitum fer-
re debui, cum quo veritate et in glorioſum, quem omni-

A. 4

hult időnkint a kiadványai iránt való érdeklődés és ilyenkor az egyes példányok ára is meglehetősen alacsony volt, ez az ingadozás azonban mindenkor csak mesterségesen előidézett manőver volt, távol attól, hogy döntő fokmérője lehetett volna a kiadványok igaz tipografikai értékének.

Aldus a legrégebbi tagja volt egy vele világhírűvé vált nyomdászeszaládnak, melynek tagjai között a könyv kultuszának ápolása és terjesztése valósággal örökségként szállott apáról fiúra. A családot tulajdonképpen Manuzio-nak, vagy Manuzzi-nak nevezték. Aldus volt az első, aki a humanisták szokása szerint Manutius-ra latinizálta az eredeti családnevet. Ezt a szokást utódai is követték. A mi Aldusunk Bassano-ban született 1446-ban, tanulmányait Ferrarában és Rómában végezte (innen kapta a „Romanus“ előnevet is), majd hosszabb időn át különböző főúri családoknál nevelésködt, végül Veronában, Guarini vezetése alatt görög nyelvtudományi, történelmi és bölcsészeti tanulmányokkal foglalkozott. Ekkora tudományos felkészültséggel alapította meg velencei nyomdáját 1488-ban, azzal a kifejezett céllal, hogy ott készülő kiadványaival a humanista gondolkodás terjesztése érdekében propagandát fog kifejteni. Szakmai kiképzésének idejéről és helyéről nincsenek megbízható adataink, valószínű azonban, hogy azt még Rómában szerezhetette meg, helyesebben a Rómához közel fekvő pápai nyaralóhelyen, Subiaco-ban, melynek ősrégi bencés kolostora adott elsőnek Olaszországban hajlékot (1464-ben) és akkor még Friss Gutenberg-találmánynak. De még ha be is bizonyulna, hogy Aldus Manuzzi sohasem állott a kezdetleges subiaco-i műhely szedőszekrénye előtt, megmarad a bizonyossága annak, hogy ezt az új világot teremtő technikai alkotást ugyyszólván születése órájában ismerte meg és teremteni vágyó, forradalmi temperamentuma már kezdetől fogva összeforrott azzal a hatalmas, jövőbe lendülő gondolattal, melyet egy igénytelen laprés megjelenése hajtott bele az emberiség kultúrtörténetébe. Csakis széleskörű tudományos, irodalmi és szakmabeli műveltsége tették lehetővé számára, hogy ezt az átfogó erejű gondolatot beidegezzék s arra a maga, tipikusan bonyolult életformáját felépítse.

Első, évszámmal ellátott könyve a 28 kiadványból álló „Editiones principes“-sorozatnak 1501-ben megjelent kis nyolcadrésű alakú Vergilius-kiadása volt, melyet az odáig használt fraktur-betűk helyett finom metszésű

antikvából és kurzívából szedettet. Ez a könyv szenzáció erejével hatott, ami nem is esoda. A német könyvek, melyek a XV. századig vezető helyen állottak, egyre jobban vesztek el a kapcsolat a műbarátokkal, sőt a választékosabb izlésűeket egyáltalában nem is tudták többé kielégíteni. Utóbbiak ösztönyszerűen Olaszország felé fordultak s onnan várták a könyv művészi reneszánszát. Az első „aldina“ tehát már a gyűjtők s a műbarátok egész szellemi szervezetét találta készen, mintegy várakozó állásban s igazán „csak“ jónak kellett lennie, hogy kezdetét jelentse egy nyomdavállalat diadalmas pályafutásának. Minthogy Aldus 1488-ban lett velencei nyomdász, a Vergilius-kiadás pedig bőrze kötve, nemes kézi aranyozással, 1501-ben került szűkebbkörű forgalomba, helyt állhat az a feltevés, hogy Aldus egy már régebben meglévő nyomdát vett át, mely eleinte, amíg a mester az új tipografiai stílust előkészítette, frakturbetűs nyomtatványokat állított elő. Az sem lehetetlen, hogy a nyomda könyvirómahelyből fejlődött s hogy illuminatorai később a nyomtatott könyvek díszítését is végezték.

Az új tipografiai stílus előkészítése egyéb kiadói munkával is járt, nevezetesen a kiadványok kéziratának feldolgozásával. Ebben Aldusnak nagy nyelvtudományi képzettsége volt segítségére. Mint író, a maga korában nagyra értékelték. A héber, ó-görög és a latin grammatika, valamint a filológia köréből vett latin nyelvű értekezéseit és enciklopédiáit kitérő szakmunkák számon vették s írójukat a legképzettebb nyelvtudósok közé számították. Ez azonban nem volt minden. Háza humanista tudósoknak, íróknak, művészeknek és műbarátoknak állandó találkozóhelye volt s egy általa létesített, főleg nyelvtudósokból álló körnek, az u. n. „Neoacademia“, ő volt egyuttal a vezetője is. Kizárólag a nála kiadandó klaszikusok szövegrevíziójával foglalkozott. Személyes jóbarátai és pártfogói közé tartoztak s egyszersmind művészi kérdésekben tanácsadói voltak: Jean Grollier, a világhírű francia bibliofil, Tommaero Maïoli, előbbinek olasz kortársa, Petrus Ugelheimer és még számosan.

Ha a könyvkötőipari stílusalkotás érdemét el is vitatjuk tőle, azt fenntartás nélkül a javára írhatjuk, hogy a kéziaranyozás ma ismert és használt modorának népszerűsítésében az oroszlanrészt őt illeti meg. Tekintélyes nyomdásznevezéseket is nevelt. Firenzei kortársa, a nála fiatalabb Filippo Guinta például, aki minden valószínűség szerint tanítványa volt Aldusnak, a velencei mester

stílusának továbbbeszólásával tett szert világhírre. Amikor a Guinta-család őse, az Aldusnál tíz évvel fiatalabb Luca Antonio Guinta elköltözik Velencéből és Firenzében települ le, legidősebb fiát Aldus vezetésére bizza s ez a Filippo Guinta az, aki hírvivője lesz később az aldinák művészetének; világszerte létesülnek Guinta-műhelyek, melyekben az Aldus-hagyományok érelődnek jellegzetes stílusváltozatokká. Lyonban Benedetto és Jacopo Guinta, Burgosban Iovanni Guinta, Salamancában Jan Guinta, Madridban Tommaso Guinta fáradoznak, hogy a Velence révén jelentőssé vált olasz tipográfia parancsoló fölényét biztosítsák.

Aldus Manuzzi 1516 február 6-án politikai merénylet áldozata lett. Halála után apósa, Andrea Torresano de Asula vezette tovább a vállalatot 1529-ig, Aldus kiskorú fiával, Paolo Manuzzival; ez időből való kiadványok az „In aedibus Aldi et Andreae Soceri“ cégjelzésről ismerhetők fel. Torresano maga is nyomdász volt és 1479-től kezdve Jenson Miklóssal és Petrus Ugelheimerrel közös vállalatot tartott fenn, melyből csak 1500 táján vált ki, amikor Aldus apósa lett. Kiadókorában értékes munkát végzett s tapasztalataival az Aldus halálával elárvult velencei műhelynek kitűnő szolgálatokat tett.

Mikor Aldus fia, Paolo, nagykorúvá lett, maga vette

át zseniális atyja örökét. Ő is nagy tudományos képzettségű szakember volt s miután eleinte a római egyházfők nyomdáját vezette, 1533-ban hazatért Velencébe, ahol nemesak atyja hagyományainak megértő ápolásával és élesztésével, hanem tudományos irodalmi munkásságával is tekintélyre tett szert. Kiadványait: „In aedibus heredum Aldi et Andrea Arselin Soceri“ jelzéssel látta el. 1574 április 6-án halt meg, hátrahagyva híressé vált Cicero-kiadványát, mellyel az Aldus-nyomda tekintélyét lényegesen növelte. Fiának, ifjabb Aldus Manuzzinak, sajnos, kevésbé kedvezett a szerenese, mert ennek vezetése alatt, bár ő maga is kiváló képzettségű nyomdász, jónévi filológus és filológiai író volt, aki e téren már egyetemi hallgató korában Északolaszország legjobb nevű tudósai sorába emelkedett, a vállalat hanyatlani kezdett, végül likvidált. Az utolsó Manuzzi 1597 október 28-án halt meg Rómában, mint a „Typographia Vaticana“ vezetője.

Az Aldus-nyomda száz éves fennállása alatt több, mint 900 kiadványt bocsájtott ki s nemesak szebbnél-szebb tipografiai és könyvkötőművészeti mesterművekkel gyarapította az ipari kulturát, hanem a görög, római és olasz klasszikusok közkinccsé tétele terén is uttörő, el-
 évülhetetlen munkát végzett. jmu.

SZEDÉSTECHNIKA

A TÖRTSZÁMOK JELENTŐSÉGE CIMSOROKBAN

Napilapjaink és folyóirataink hirdetései között gyakran láthatunk nagybetűs sorokat, melyekben törtszám is előfordul. Ezekről a törtszámokról kell szólnunk, mert azt látjuk, hogy hirdetésszedőink nem nagy jelentőséget tulajdonítanak a címsorokban előforduló törteknek. Sebtfiben csak a következő példákat szedtük össze.

$8\frac{3}{4}$ $8\frac{3}{4}$ $8\frac{3}{4}$ $8\frac{21}{33}$ $8\frac{31}{4}$
 1. példa 2. példa 3. példa 4. példa 5. példa

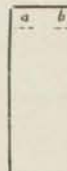
$15\frac{3}{4}$ $24\frac{3}{4}$ $24\frac{3}{4}$ $4\frac{2}{9}$
 6. példa 7. példa 8. példa 9. példa

E példákból azt látjuk, hogy szedők nem igen gondoltak arra, hogy a szám és a törtszám egységes képet mutasson, s hogy ez utóbbinak is van olyan jelentő-

sege, mint az előbbinek, tehát nyomtatásban megfelelően érvényesülnie is kell. Az 1. példánál a hiba, hogy a tulvékony képű számokhoz kövér vonalat szedtek s szépséghiba, hogy a törtvonás merőlegesen van állítva. A 2. példánál a törtszám kicsiny és gyenge. A 3. példa törtszámja szintén tulgyenge a kövér szám mellett, míg a 4. példánál a nagy számjegyek mellett szinte eltűnik a kicsiny törtszám. Az 5. példa törtszámjegye tulmessze áll a nagy számtól, s ugyanez a kövér szám mellett. A 6. példánál — ellentétben az 1. példával — a törtvonás hajszálfinom, pedig legalább is kétpontos vonal kellett volna. A 7. példánál a hiba az, hogy a törtszám képe magasabb a rendes számmal, ugyanez a hibája a 8. példának is, míg a 9. példa (eredetije 4 cicerós szám) számjegyei és törtvonása erősség tekintetében jók, de összeszedésük helytelen. E példák helyes szedésben így festenek:

$25\frac{2}{3}$ $33\frac{3}{4}$ $61\frac{1}{2}$ $2\frac{4}{5}$

Amint ezekből látható, a törtszám számlálójának a számjegy felső szélével, a nevezőnek pedig az alsó szélével kell egyvonalban állania, a számok képeinek erőssége pedig a nagy számhoz viszonyítva kell lennie. A 4. és 8. példához hasonlóan szedett törtszámokat lehetőleg mellőzzük, mert alig kerülhetjük el, hogy a törtszámjegyek tulkiésinyek legyenek s ekként jelentőségükből veszítsenek. A törtszámvonás

kevés nyomdában van meg cicerónál nagyobb fokozatokban, de a hiányon segíthetünk úgy, ha a megfelelő léniát (mittel, terciá stb.) a felső részen, a léniakép alatt egy nonparellyire kétoldalt olló-
 10. példa val levágjuk, úgy mint a 10. példán láthatjuk, és a léniá-

$1\frac{2}{3}$

11. példa

nak a és b részeit meghajlítjuk. Ily módon elkerülünk komplikáltabb kizárást s törtszámunk mégis rézsutosan fog állani. Egyébként a törtvonás rézsutos szedése, amint a 11. példánál is látható, igen egyszerű és gyors. — Törtszámokat olyan betűfajban alkalmazni, amelyhez nincs legalább megközelítően odailló törtszám, különben

BERGER ÉS WIRTH

ELSŐ MAGYAR KŐ- ÉS KÖNYVNYOMDAI
FESTÉK- ÉS HENGERANYAG-GYÁR
BUDAPEST IX. MÁRTON-UTCA 19
TELEFON JÓZSEF 6-35

HENGERÖNTÉS
OLCSÓBB ÉS JOBB A HÁZI ÖNTÉS NÉL

Pázmány

*Papír-, Papírtáru- és Trószterkereskedelmi
Részvénytársaság gyári raktára*

*Telefon:
József 98—13*

Budapest 8, Mikszáth Kálmán-tér 4

TELEFON: J. 98-13

Számla

BUDAPEST, 192.....

PÁZMÁNY

BUDAPEST, VIII. KER.
MIKSZÁTH KÁLMÁN-
TÉR 4

PAPÍR- ÉS TRÓSZTER-
KERESKEDELMET
R.-T.

MENNYISÉG	MINŐSÉG	ALAK	SULY	EGYSÉGÁR	KORONA	FILLÉR

sem vall gondosságra. Ezt különösen esaládi nyomtatványokra, esküvőkre vagy egyéb mulatságokra szóló meghívókon láttam gyakran, ahol rendszerint az óra megjelölésében fordul elő törtszám. De egyebütt is lehet látni a százalékot kifejező % jelzést, vagy pl. blokbetűfajbéli számok mellett a betűöntőde készítette antikvákhoz illő törtszámokat. Az említett esaládi nyomtatványokat rendszerint írott betűkből, vagy egyéb, az antikvától elütő betűfajból szokás szedni, ilyenkor a gondatlan szedő az előforduló törtszámokat a betűöntőde készítette vagy egyéb hevenyészve összeszedett törtszámokból szedi hozzá. Ez helytelen. A legtöbb esetben segíteni lehet a dolgon. A fentemlített esaládi nyomtatványoknál olyan módon, hogy a törtszámot szóval szedjük ki, vagyis ha a kéziratban írva van: $\frac{1}{2}$ óraker, akkor így kell szedni: félker óraker. A százalékjelzést vagy egyéb elkerülhetetlen törtszámjelzést pedig mindig az illető betűfaj és betűnagyság (főltve, hogy nem nonpareille vagy petit nagyságú) félakkora betűnagyságának számjegyeiből kell összeszedni. R. W.

NYOMTATÁSTECHNIKA

A BRONZOLÁSRÓL

Ugy könyomdai, mint könyvnyomdai uton gyakran állítatnak elő bronzolt nyomtatványok. Sokszor tapasztaljuk, hogy a nyomás után néhány nappal a bronz tüzes aranya fényét veszti, elsötétedik. Szakkörökben elterjedt az a vélemény, hogy a papiros mineműsége a felhasznált bronz fényére befolyással van, vagyis, hogy a jobb papiros a bronz fényesebb, a silányabbon pedig kevésbbé fényes. Bizonyos, hogy nagyon nehéz annak megállapítása, — és nem valószínű — hogy a jó, vagy kevésbbé jó minőségű famentes, vagy fát tartalmazó papirosok összetétele a bronz fényére befolyással volna. Az azonban határozottan megállapítható a bronznak eltérő fényhatásából, hogy ezt sokszor a bronz minőségének rovására lehetne írni. A hibát azonban inkább a bronz alá nyomott festékben vagy annak összetételében kell keresni, mert könnyen lehet, hogy a gépmester annak keverésekor minden esetben más-más összetételben készítette azt. Ha petróleum vagy más zsirtartalmú anyag került könnyebb nyomhatás végett abba, az a bronz elfénytelenedésének okozója lesz. Gyakorlati tapasztalat az is, hogy ha a bronz egyszeri alkalmazásnál kencével került érintkezésbe, újbóli használatkor ez fényét befolyásolja, sőt fényét teljesen el is veszti. Gyakrabban használt bronz mindig rossz fényhatás létrehozója. Egy más vélemény szerint nincs kizárva, hogy a nyomtatandó papiros nem teljesen tiszta szulfidanyagból áll, amely kénsavas mész nyomait, vagy finoman elosztott ként tartalmaz, melyek a levegőben kénsavat alkotnak s a bronz fényének megölőivé válhatnak. Bronznyomás előállításához ajánlatos ennek elkerülése s a bronz fényének teljes érvényesíthetése végett ajánlatos „rozsdamentes papiros“-t kérni. A bronzolásnak az egészségre káros hatásával behatóan foglalkozik az angol munkaügyi hivatal egyik régi jelentése, amely többek között a következőket mondja: „A bronzporral dolgozó iparágakhoz tartoznak elsősorban a kő- és könyvnyomdák, a pénzverő intézetek, a kárpitgyárak és a fémlakkozás; bronzport használnak továbbá fémtárgyak bronzolásánál, írónok és esetek gyártásánál, a textil- és bőrdísz tárgyak gyártásánál; legnagyobb mértékben azonban mégis a könyvnyomdákban jut a bronzpor alkalmazásba. A pormentes utólagos bronzolási eljárás a könyvnyomdákban mindig nagyobb és nagyobb tért hódít, különösen a bronztus talál mind több helyen befogadásra. Folyékony bronz a tapétagyárakban használatos, míg a bronzfestékkel fémtárgyakat bronzolnak. A jelentés sze-

TELEFONSZÁM 82-35

FESTÉKEM
KŐ- ÉS
KÖNYVNYOMDÁK
RÉSZERE

RAKTÁRRÓL AZONNAL SZÁLLIT

GEBR. SCHMIDT

G. M. B. H.

FRANKFURT AM. ÉS BERLIN

FESTÉKGYÁRÁNAK

MAGYARORSZÁGI

VEZÉRKÉPVISELETE,

A

**FREUND-
BARÁT-FÉLE**
GRAFIKAI SZAKÜZLET
ÉS
PAPIRNAGYKERESKEDÉS

**BUDAPEST V,
ORSZÁGHÁZ-TÉR**

4

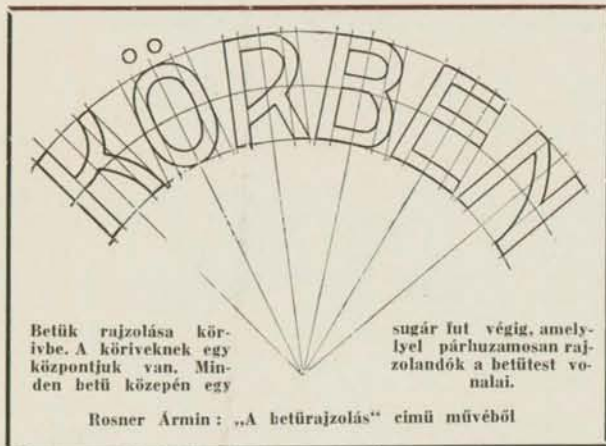
MINDENNEMŰ

KŐ- ÉS KÖNYVNYOMDAI,
KÖNYVKÖTÉSZETI
ÜZEMI ÉS BERENDEZÉSI
CIKKEK RAKTÁRA

SZAKOKTATÁS

SZAKELŐADÁSOK

A szakoktatás újrafelvételének szükségességét legjobban bizonyítja, hogy a kora őszi idő ellenére máris volt részünk néhány magas nivóju szakelőadásban. Elsőknek a Korrektorok és Revizorok Köre és a Grafikus Művezetők Társasköre láttak hozzá alapszabályszerű kötelezettségüknek beváltásához. A Korrektorok szeptember 5-én rendezett felolvasást, melynek előadója: Schwind Béla kollegánk a „Gépszedés és korrektúra” címen tartott tartalmas előadást. A Művezetők Társaskörében pedig Löwy Salamon, a Főnökegyesület titkára tartott két nagyon szépen látogatott előadást a könyvnyomdai ártételek elemei és ezeknek az árkiszámításnál való alkalmazása címen. Ez előadások nivóját és értékét felesleges különösebben kiemelni, tudva azt, hogy az előadó a munkaárkiszámítás terén óriási gyakorlattal bíró szakteknitely. — Szakelőadások és felolvasások rendezését határozta el a Grafikai Főnökök Társasköre is.

Betűk rajzolása körívbe. A köríveknek egy központjuk van. Minden betű közepén egy

sugár fut végig, amelyvel párhuzamosan rajzolandók a betűtest vonalai.

Rosner Ármán: „A betűrajzolás” című művéből

rint a kézzel való bronzolás kiveszőben van. Amíg néhány évvel ezelőtt ez az eljárás ugyszólván kizárólagos volt, addig most nagyobb rendelések esetén ugyszólván csak teljesen zárható gépekkel dolgoznak. Azonkívül lehetőleg fiatalok munkásokat alkalmaznak, akiknek a káros következmények elhárítása céljából munka közben tejet adnak és ruhájukat még egy felsőruhával, fejüket pedig külön védőruhával fedik be. A munkahelyiségek szellőztetése, sajnos, korántsem mondható tökéletesnek, a szellőztetők száma más poros helyiségekben alkalmazott szellőztetők számához viszonyítva még igen kicsi. Szükséges lenne azonkívül még a bronzolóhelyiségeknek egyéb helyiségektől való teljes elválasztása. A vizsgálatok szerint a pornak a tüdőre nincs semmiféle kimutatható káros hatása, ez azonban annak tudható be, hogy erre a munkára legnagyobb részt fiatalok alkalmazzák, akik idősebb korokban más hivatást választanak, leginkább lányokról lévén szó, házasságukkor kiválnak ebből a munkakörből és hogy a munka nem folytonos. A mérgező hatás, amely kisebbmértvű megbetegedéseket okoz, azonban feltétlenül konstataálható.” K.

A TÉGELY ÁLLÍTÁSA AZ AMERIKAI TÉGELYSAJTÓN

című augusztus havi számunkban megjelent közleményre E. K. kaposvári gépmester szaktársunk a következő megjegyzéseket teszi: „L. A. Gy. szaktárs téved, amikor azt állítja, hogy kartonalátéttel lehet egyes formáknál a tégely állítását helyettesíteni. Szerintem nem helyes, sőt a gyakorlatban nem is alkalmazható ez. Nem alkalmazható pedig azért, mert tudvalevő dolog az, hogy a nyomóalak és a tégely egy tengellyel összekapcsolt csuklót alkot, minek folytán a nyomás alkalmával a tégely a formával a tengelyhez legközelebb eső részén, tehát alulról jön érintkezésbe és a gép további összeesukódása hozza csak létre a fokozatos teljes nyomást. Tehát ha kartont esusztatunk a felhuzott iv alá, ugy a tégely felülete ezáltal egyenlően felemelkedik és a nyomás alulról erősebb lesz, aszerint, amint vastagabb vagy vékonyabb az alátét. Csak egy példát: ha a nyomásunk gyenge, az állító esavarokat nem egyenlően húzzuk meg, hanem a tengelyhez legközelebb eső két esavart gyengébben, míg a másik két felsőt erősebben. Viszont ha erős a nyomás, ugy ennek az ellenkezőjét végezzük. Tehát a különböző formáknak megfelelően kell állítani a tégelyt. A tégely-esavarok egyforma állását tanácsos gyakrabban ellenőrizni, mert ennek elmulasztása nehezebb formáknál megbosszulja magát. Ezt a következőképen végezzük: a középső szorítóesavart meglazítva, a gépet teljesen kihajtjuk és a tégely két ellenkező sarkát próbáljuk lenyomni, nem billen-e az. Ha igen, ugy egyes esavaroknak megfelelő előre- vagy hátraesavarásával helyes állásba hozzuk a tégelylapot.”

A könyvkötők szakegyesülete által 1922 január 3-án rendezendő bál estély keretében tartandó kabaré

M Ű S O R A

1

ZONGORA- ÉS HEGEDŰNYITÁNY

Előadják Keresztessy Bálint, Szabolcsi Viktor

2

KI A LEGÉNY A CSÁRDÁBAN?

Párjelenet, előadják Horváth László és Várady Pál

3

KUPLÉK

Éneklí Balla Piroska, zongorán kíséri Kiss Erzsike

4

MAGÁNJELENET

Előadja Csoknyai Rózsika

5

HUMOROS DAL. MICIKE BÁLBA MEGY

Előadja Bárdos Évike

6

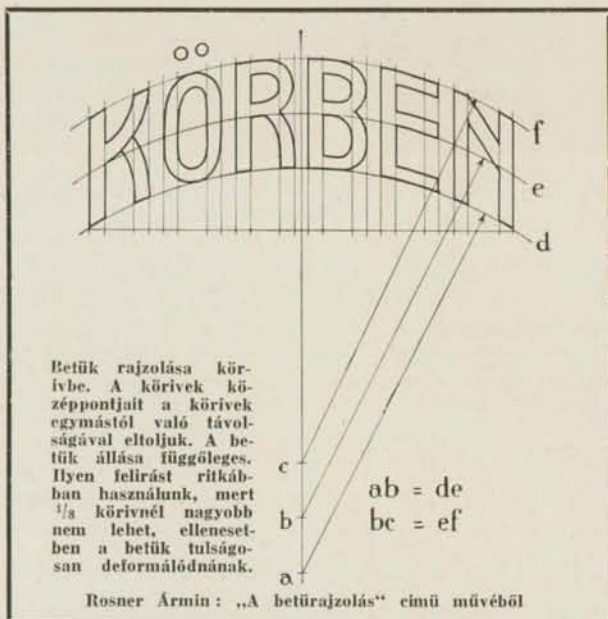
CSAK EGY KISLÁNY VAN A VILÁGON . . .

Éneklí Bálint Béla

SZAKIRODALOM

A KOLOZSVÁRI „GRAFIKA”

harmadik számát megkaptuk. A második szám — ugylátszik — a Romániával ma fennálló bizonytalan és megbízhatatlan postai forgalom áldozataként — valahol elkallódott. Az előttünk fekvő 3. szám — akár az első — tartalmilag teljesen megüti a mértéket, mert hiszen ekkiről sorában Erdély legjobb szakembereinek nevét olvashatjuk. A szöveget négy oldal szedéspélda és hat darab kisebb nyomtatvány tarkítja. A mellékletek szedéstechnikai kivitele egyrészt a kolozsvári nyomdák betűfelszerelésének leromlottságát illusztrálják, másrészt tanubizonyosságai annak, hogy erdélyi kollegáink is keresnek, kutatnak egy új szedésirányt, akárcsak mi kerestük másfél évvel ezelőtt. Ez magyarázza meg azt, hogy a szedéspéldák legtöbbször még a tömbszedésre való törekvés az uralkodó motívum, s ezt éreztetik fel hajlított és ritkított sorokkal. Ismerve Lengyel Sándor kollegánknek, a Grafika szerkesztőjének nagy ambícióját és tudását, annak

a meggyőződésünknek adunk kifejezést, hogy a lap szedéstechnikai iránya rövidesen a helyes utra terelődik, mert enélkül a lap oktató és felhívó hatása a szedéstechnika irányítására nem lehet olyan intenzív, amilyent Románia egyedüli szaklapjától el kell várni. Lengyel kollegánknek nagy súlyt kell helyezni arra, hogy ez a helyes mederbe terelés mielőbb végrehajtsék. Ez jó tanácsunk és nem gáncoskodás, fogadja jó lélekkel olyanoktól, akik a tapogatózás és iránykeresés keserves időszakán már keresztülvergődtek. W. V.

ROSNER ÁRMÍN: A BETŰRAJZOLÁS ÉPÍTÉSZEK, IPARMŰVÉSZEK, CÍMFESTŐK, SZOBRÁSZOK, KŐFARAGÓK, GRAFIKUSOK ÉS SZAKISKOLÁK RÉSZÉRE

Egy testes, albumalaku mű fekszik előttem. A betűrajzolásról szól, s tudomásom szerint huszéves munka eredményeinek az összefoglalását adja. Mintegy 20 oldalnyi szöveget 32 ábra és 101 mintalap teszi teljessé. A mű célja — olvasom a bevezetésben —, hogy a betűrajzolás alaptételeit ismertesse és egyttal régi és újabb betűfajtákból mintákkal szolgáljon olyanoknak, akik betűrajzolásal iparszerűleg foglalkoznak. Ennek a célnak a mű kiválóan megfelel, nem kevesebb, mint 38 antikva-típust, 5 fraktur és gótikus, 2 cirill és 2 héber abc-t mutat be és ezeken kívül egész sereg monogramot és iniciálét, melyek közül néhányat lapunkban elszórtan be is mutatunk. — A mű szövege a betűrajzolás ismertetését az egyenes vonalból és körből alkotott betűkkel kezdi (kőírás) s bemutatja ennek több típusokonát, majd folytatja a Dürer-féle betűszerkesztés ismertetésével. A térbetöltés, sortávolság, betű- és szóközök, valamint a szimmetrikus sorbeosztásról szóló közlemények főként címfestők, kőfaragók érdeklődésére tarthatnak számot. Befejzésül ír a szerző a köríves felírások betűinek rajzolásáról. A mű maga — mint előbb is említettem — főként címfestők és kőfaragók érdeklődésére számíthat, mert a leírásban és a mintalapon adott utmutatások inkább ezeknek iparszerűleg folytatott betűrajzolásával van szoros nexusban. Grafikusok, iparművészek betűiket ma már nem rajzolják s inkább a betűvetés könnyebb eszközeihez fordulnak. A betűvetés — esináljuk azt parafával, tollal vagy esettel — sokkal alkalmasabb az egyéniség kidomborítására és önálló, sajátzerű alkotásokra. Ennek dacára a könyv igen hasznos volna például a betűjellegnek a tanoncokkal való megismertetésére. A mintalapon képviselve látjuk az antikva, groteszk, egyiptienne,

A
„SZABADSÁG”
POZSONYI
ÁLTALÁNOS MUNKÁSKÉPZŐ-EGYESÜLET
ÁLTAL
AZ ARANY SAS-SZÁLLÓ
NAGYTERMÉBEN RENDEZENDŐ

KABARÉ MŰSORA

KEZDETE	E MŰSOR
ESTE	ÁRA
9 ÓRAKOR	5 KORONA

NYITÁNY

*

KÉT EREDETI MAGYAR NÉPDAL

Éneklő a pozsonyi „Acélhang”-dalárda dalkara

*

JAJ, MEGJÖTT AZ ANYÓSOM

Bohókás jelenet, írta Szekeres Béla, a dalbetét zenéjét szerző Bodroghy Dezső, előadják Hermann István és Roboz Sárika

*

NAGY BERCSÉNYI MIKLÓS

Kuruc nóta, tárogatón játssza Molnár Béla

*

A NÉP NEVÉBEN

Költemény Petőfi Sándortól. Szavalja Szondi Boldizsár

*

A JEGYZŐ UR

Népszinmű-paródia, írta Seregély Sándor

Bósz Balambér, jegyző.	Bárdos Elemér
Bátor Fekete János	Mihályfy Henrik
Sára, a felesége	Horn Sarolta
Erzsike, a leányuk	Feledy Boriska
Juhász István, béreslegény	Csikó Béla

Arató munkások, falusi nép

16. példa

Egyoldalas műsor

italienne stb. betűjellegeket. Sok közöttük az oly betű, amely divatját multa, de tekintve, hogy a mű anyagát 20 évvel ezelőtt kezdte gyűjteni, ezen nem is esodálkozunk. A nyomdászokat és grafikusokat főként a díszbetűk és monogramok érdekelhetik. Ez a része a műnek egymaga megéri az érte hozott áldozatot, mert ezen a néhány lapon igen gazdag eszme- és ötlettár van feldolgozva. A művet a May nyomda rt. cég állította elő dícséretes precizitással és gondossággal. Az ára 300 korona.

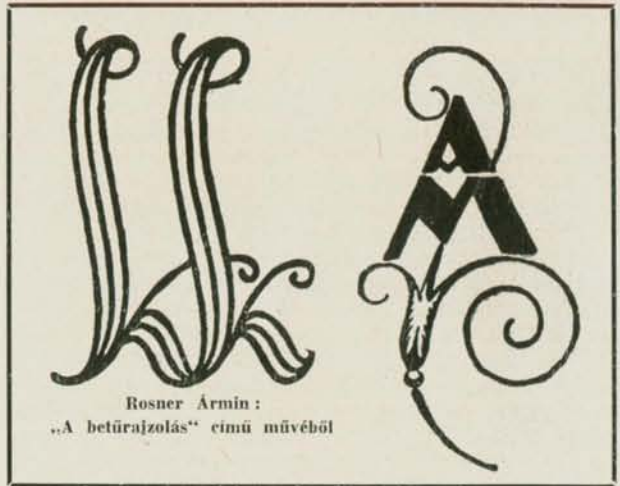
JASCHIK ÁLMOS: A KÖNYVMŰVÉSZEZETRŐL

Jaschik Álmos tanár — amint arról annak idején megemlékeztünk — május havában a Grafikai Főnökök Társaságra felkérésére előadást tartott a Bibliofil-kiállítás anyagáról. Ez az előadás teljes egészében megjelent a Nyomda- és Rokonipar-ban, amelynek kiadója most különlenyomatban is megjelentette az érdekes előadást. A különlenyomat 20 oldalas 0-ás nyolcad alakban látott napvilágot.

PÁLYÁZATOK

2250 KORONÁS PÁLYÁZAT LEVÉLFEJ SZEDÉSÉRE ÉS NYOMÁSÁRA

Goldstein József budapesti könyvnyomdai műintézet cég attól a nemes céltól vezéreltetve, hogy egyrészt a magyar nyomdai munkásokat a szakmai képzés terén buzdítsa, másrészt pedig, hogy alkalmat adjon mesterszedőinknek és gépmestereinknek szakmai haladásuk és képességeik bemutatására, elhatározta, miszerint 2250 koronát bocsát a Magyar Grafika szerkesztőségének rendelkezésére azzal, hogy hirdessen pályázatot egy levélfej szedésére és nyomására. A cég ezen áldozatkészsége örömmel tölt el bennünket, akik a szakma fejlesztéséért küzdünk. Hisszük, hogy azok, akiknek ez a pályázat teret nyit a közremunkálkodásra, azzal a lelkes törekvéssel fognak ebben résztvenni, amely mindenféleképpen biztosítani fogja a pályázat sikerét. A pályázat feltételei: Szedendő és nyomandó egy levélfej, melynek szövege a következő: „Goldstein József könyvnyomdája Budapest, IV, Magyar-utca 52. Telefon: ... Budapest, 19...” A papíros alakja 23x29. — A levélfej kizárólag betűöntődei anyagból szedendő és nyomásához legfeljebb két szín alkalmazható. Alapnyomatok (linoleum, Mäser stb.) alkalmazása meg van engedve. A pályamunka teljesen kész nyomat legyen, vázlatokkal pályázni nem lehet. Pályadíj: I. díj 1000 korona; II. díj 750 korona; III. díj 500 korona; amely összegből a szedő 3/4-edrészt,

Rosner Ármín: „A betűrajzolás” című művéből

a nyomó 1/4-edrészt kap. A pályamunkák jellegével lándók el és a pályamunka szedőjének és nyomójának nevét tartalmazó jelíges levéllel együttesen küldendő be a „Magyar Grafika” szerkesztőségéhez (Budapest, VI, Aradi-utca 8.) A pályamunkák beküldési határideje 1923. évi november hó 15-én déli 12 órakor jár le. A díjat nyert munkák a „Magyar Grafika” 1921 december havi számában közöltetnek.

IRODALOM

ROVATVEZETŐ: **BENEDEK MARCELL**

DOSZTOJEVSKIJ: A SIHEDER (HÁROM KÖTET. TRÓCSÁNYI ZOLTÁN FORDÍTÁSA. GENIUS-KIADÁS)

Dosztojevszkij születésének százéves fordulójára nálunk is meghozta a Dosztojevszkij-kultusz. Hozzá tartozik az emberi gyöngeségek sorozatához, hogy ez a kultusz külsőségeiben erősen hasonlít a — divathoz. Minden íróról sokkal többen beszélnek, mint ahányan olvassák és különösen Dosztojevszkijt nem olyan könnyű dolog olvasni, mint beszélni róla. Nem mintha nem tudna érdekes, sőt háborzongatóan és vérfagyasztóan érdekes lenni. Tanúság erre egyik legmélyebb és mégis legtöbbet olvasott könyve: a Bűn és bünhődés. De nehéz olvasni, mert olyan módját választja az emberi lélek feltárásának, amelyhez a világnak egyetlen más írója sem szoktatott hozzá. A regénytől nem várjuk ugyan, hogy olyan egyszerűen és világosan állítsa elénk alakjait, mint a dráma; nem várjuk azt, hogy első fellépése után tisztában legyünk mindenkinek jellemével és elskatulyázhatasság a „jó” vagy a „rosszak” közé, mint a vígyázó az iskolagyerekeket — de azért, szó ami szó, szeretjük, ha ez a munka végül mégsem kerül tulságos fáradságunkba s az eredményét össze tudjuk foglalni néhány határozott szóban. És ez az, amit Dosztojevszkij sohasem enged meg nekünk. Emberei sokat, betegesen sokat foglalkoznak önmagukkal, de ők is csak lassan, szemünk láttára ismerik meg magukat. Mi, olvasók, végigcsináljuk velük ezt az egész tapogatódzást. És végigcsináljuk azt a küzdelmet (ez az, ami a szó legmagasabb értelmében „izgató” és „érdekes” Dosztojevszkij regényeiben), amelyet valóságos énjük folytat azzal, akik szeretnének lenni. Mindvégig nem skatulyázhatjuk el ezeket az embereket, akik a legkülönbözőbb módokon küzdenek a legkülönbözőbb — de az ő szempontjukból véve helyes, sőt szent ideálókért és közben rá kell jönniök, hogy nem azok, akiknek tartják magukat; hogy idegzetük mást paranesol, karjuk mást cselekszik, mint amit a lelkük szeretne. Egytől-

HANS WUNDER

G. m. b. H., Berlin-Wilhelmsberg

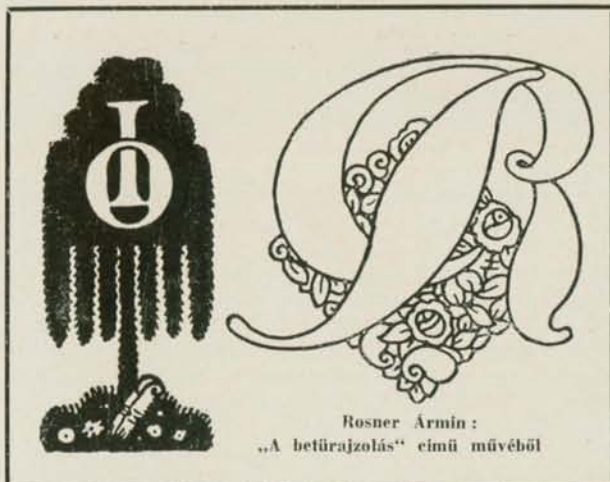
KŐ- ÉS KÖNYVNYOMDAI FESTÉKGYÁR

Fekete és színes festékek. Könyvökölőfestékek
Legjobb minőségű „Germania” hengeranyag
Különlegességek:
„Gloria” festékholdóanyag,
meggátolja a festék lehuzódását.
Fénykék „Perga”.
„Seccol” gyorszárlítóanyag.
Wunder-fekete, fénylők és gyorsan szárad.

Vezérléptelenség és egvedáli raktár:

GOLDSTEIN ADOLF UTÓDA

Budapest VII, Kazinczy-utca 32. Telefon József 123-95

Rosner Ármín:
„A betűrajzolás“ című művéből

KIÁLLÍTÁSOK

AZ ERNST-MUZEUM CSOPORTKIÁLLITÁSA

Két festő és két grafikus művei töltik meg ezuttal az Ernst-muzeum kiállítási termeit, Szőnyi István és Jobbágyi Gaiger Miklós képei, valamint Beron Gyula és Boris László grafikai munkái. Talán kezdjük a grafikusokkal.

Beron Gyula nem új név és szereplése nem ad alkalmat újabb értékelésre. Ő rajzol a leghegyesebb ceruzával, szinte borotvaélesek a vonalai. Szinte érezzük a frissen meghegyezett ceruza kiélvezését a vonalak tovaírámlásában, a porhanyós anyagnak a papiros síkjához való megrögződésében. Oly biztosan írja le egy-egy épület, utcarész, fa csoport, hegyoldal körvonalait, a formák oly befejezetten, készen adódnak, mintha nem is rajzról, hanem valami matematikai tételről lenne szó. Ez a lezártág szoros határokat von a fantázia köré, bilineseket rak rá, megakadályozza szabad lendületében. Beron Gyula a dolgokat pozitív elvontságukban látja. Tudása is exakt, keze biztos, ítélete helyes. Ez mind olyan erény, melyet meg kell becsülnünk a slendriánság, az ál-artisztikum dilettantizmusa idején. Azonban bizonyos zsonglőrösködés, a közügyesség tulságos kiemelése jellemzi lapjait. Van még egy mozzanat, ami különösen alászállítja munkásságának értékét. A mozdulatlanság. Ugyanis meglát, megrögzít mindent, de továbbfejleszteni, megmozdítani a dolgokat, ahhoz nincs elegendő ereje. Alakjai nem mozognak, hanem odafagyottan, megmerevülve lézengenek a térben. Mintha egy kettészakadt, mozgásában megakadt filmre vetődne tekintetünk. Mi haszna a pontosságának, a formák, a határok szabatosságának, a kihegyezett ceruzának, ha a vonalak élettelenül, vérüket vesztve hanyatlanak alá.

Boris László művészete nem foglal magában oly széles területet, mint grafikustársáé, az emberi test mozgását, a formák egyensúlyozását tűzte ki célul. Ámde e területen belül életerő, fiatalos lendület buzog. Egyetlen vonallal leírja a test felületén kitapintható formák összességét, az elinduló és bevégződő megmozdulás egész iramát. Ösztönös művészetnek látszik mindez, ámde, fölényes kultúra, az elérhető hatások kiszámítottasága, átgondolása rejtőzik rajzaiban. Tehetséges ember.

Jobbágyi Gaiger Miklós képeiről kevés mondanivalóm van. Ferenczy Károly késő periódusának (mely maga is már hanyatlás, elbágyadás volt) még bágyadtabb, még szétesőbb felhigitása.

egyig érzik és kifejezik ezt a kettősséget, sőt nemesak ezt, hanem az élet viszonylatainak, az okoknak és következményeknek, a eszelekvés tudatos és öntudatlan motívumainak, céljainak azt a végtelen bonyolultságát, melyből más józan ember (és a józan regényíró is) csak a legfontosabbakat válogatja ki. Raszkolnyikov, Karamazov Mitya, s a Siheder hőse, az ifju Dolgorukij (még egy sereg példát hozhatnék fel) zavaros fejű félbolondnak tűnik fel néha — csak azért, mert képtelen nem venni észre ezt a zürzavaros bonyolultságot; képtelen egy dologra összpontosítani figyelmét és nem törődni a mellékes körülményekkel. Igen, ilyen az ifju Dolgorukij is, noha neki éppen úgy, mint Raszkolnyikovnak, megvan a maga rögeszmés erővel fellépő célja. A monomániának és a mindent mérlegelésnek ezt a különös keverékét rajzolja leggyakrabban és legszivesebben Dosztojevszkij. Alakjait minden furesaságuk mellett azért érezzük oly mélyesen rokonnak magunkkal, mert ez a két keveredő tulajdonság kisebb mértékben és több-kevésbé józanul megvan bennünk is: Dosztojevszkij kiélezi, erősen megvilágítja csupán. — A Sihedert (mellesleg mondva, e cím helyett, melyen az előszó szerint oly soká habozott a fordító, jobban megfelelt volna Az Ifju) mindezekén kívül az orosz társadalomnak széles és eleven rajza teszi a szó közönségesebb értelmében is érdekessé. A Genius igen jól tette, hogy a mai nehéz viszonyok között is neki mert vágni e három vaskos kötet kiadásának. A fordítás kiváló.

REMEKIRÓK PANTHEONJA (PANTHEON-KIADÁS)

Csokonai válogatott verseinek jegyzetes kiadása mellett pompás meglepetéssel szolgál a közönségnek ez a jó remények közt induló kis gyűjtemény. Két Shakespeare-darabot hoz (Sok hűhó semmiért és a Velencei kalmár) — Rákosi Jenő új fordításában. A magyar ujságrás ősz mestere, mint drámaíró, egész pályafutásán keresztül Shakespeare egyéni és értékes követője volt s késő öregségének gyér szabad óráiban újra felveszi a nem egyszer megkezdett „birkózást“: Shakespeare fordításának halhatatlanul nehéz munkáját. Előszavaiból látszik, hogy ő hinné el legkevésbé, ha azt mondaná valaki, hogy ez a munka tökéletesen sikerült. „Minden fordítás késhegyig menő alku“, mondja ő maga; ő tudja legjobban, mily izgató lelki harc minden egyes sornál ez a kényszerű megalkuvás: mindent nem lehet átmenteni, mit tartunk meg tehát, mit hagyjunk veszni? Annyi azonban bizonyos, hogy ez a két Shakespeare-fordítás a legtöbbet adja, amire ma a magyar nyelv és stílus képes, s hogy a magyar közönség még „üres óráért“ is hálával adósa Rákosi Jenőnek.

MINDENNEMŐ
NYOMÓ-, IRÓ- ÉS CSOMAGOLÓ

PAPIROST

SZÁLLIT RAKTÁRRÓL A

FREUND-BARÁT-FÉLE GRAFIKAI SZAKÜZLET ÉS PAPIRNAGYKERESKEDÉS

BUDAPEST V, ORSZÁGHÁZ-TÉR 4

TELEFON 82-35

SÜRGÖNYCIM: FEBARÁT BUDAPEST

Szőnyi István annál tömörebb és férfiasabb. Sokat kell még tanulnia, nem old meg mindent, amit meg kellene oldania, de legalább hangja van, zamata a képeinek. Erős kézzel nyul hozzá témáihoz, megérzi, meglátja azt, ami lényeges. Ki is emeli és hangsúlyozza. Nővéréről festett arképe javaerejében mutatja a művészt. Sulyos, komoly munka, úgy hiszem, egyike a legjobbaknak, amit eddig festett. Kompozíciói sem mondvaesinált játékos kísérletek, hanem a magasabb egység felé való iparkodás értékes állomásai. Igazi öröm így tehetséget a kibontakozás útjában végigkísérni.

MŰVÉSZET

EGYÉNI MÁRKÁK

Berlinben a használati grafika tervezői kiállítást rendeztek az Iparművészeti Múzeumban, cégeknek készült egyéni márkákból. Ilyeneknek tekintik: a cégjegyeket, védőjegyeket, gyárijegyeket, vert és vésett jegyeket, árubélyegeket, egyszerűen azt a grafikai kisipart, mely a mai üzleti életben mintegy a hajdani mesterjegyeket pótolja. Hogy egy ismert példára hivatkozzunk, emlékeztetünk a solingeni acélgár híres „ikrei”-re, amelyek nemesak az összes ollókon és késeik pengéjén be vannak nyomva, de minden nyomtatványuk és hirdetőtáblájuk felett is ott vannak. Az utóbbi években a német nagyipari cégek legelőbbje igyekezett ily egyéni márkára szert tenni, persze igen sok kéccses, tetszetős és egyénietlen grafika is belekeveredett az üzleti életbe. Ez a kiállítás azonban sok jeles tanulsággal szolgált. Egyik az volt, hogy a jó márka a jó árut keresi legszívesebben, a kvalitásos holminak messze felismerhető „bélyege” is van. A másik tanulság, hogy a grafika legegyszerűbb feladatai néha a legnehezebbek. Mert itt csak egyetlen jelet, betűt, vagy ornamenszt, tehát pár vonalat kell csak írni, de annak azután épp úgy alkalmasnak kell lennie az összes sokszorosító eljárások számára, mint az anyagokba való bevésésre. Mindenesetre nagyon érdekes volna, hogyha a grafikanak vagy iparművészetnek valamelyik magyar egyesülete is allitana ki ilyeneket s érdekességén felül még haszna is volna, mert egy nemes és szép grafikai ágazatra figyelmetné gyárosainkat.

MŰVÉSZI GYERMEKKÉPESKÖNYVEK

A Magyar Bibliophil Társaság, amely rövid fennállása óta is szép tevékenységet fejt ki, immár második kiállítására készül az Iparművészeti Társulattal kapcsolatban. A mostani kiállításon művészi gyermekképeskönyveket szándékoznak kiállítani és pedig az egész kulturvilág anyagából. Talán mondanunk sem kell, hogy ez az eszme sok érdeklődést és várakozást kelt. 1914-ben, közvetlenül a háboru kitörését megelőző hetekben volt már hasonló jellegű kiállítás az Iparművészeti Múzeumban, amikor egy általános gyermekművészeti keretben (gyermekszobák, iskolaterem, játékok stb.) mutattak ott be szép angol, francia és német képeskönyveket és faliképeket. Bár a háboru kitörése gyors véget vetett az akkori kiállításnak, hatása így sem maradt el. A magyar közönségnek látnia adatott, hogy a világ legkiválóbb könyvillusztrálói, Rackham, Kreidolf s mások mennyi gyöngédséggel, finom aprólékossgal merülnek el a gyermekek világába. Látni lehetett angol és német iskolás-könyveket telve gyönyörű színnyomatokkal, derüs hangulatu állatképekkel, komoly történeti vázlatokkal. Látható volt a faliképek tarka tömege, amelyek ugyyszólván pár fillérrért Teubner, Hanfstängl s más kiadók jóvoltából a legkiválóbb német festmények szinte tökéletes reprodukcióit tették hozzáférhetővé. S azóta bizony sokban megjavult a magyar képeskönyv is, melynek új és értékes művészei akadtak s ezért előrelátható ennek a kiállításnak erkölcsi sikere.

LICHTWARK

Egy német kiadócég (Bruno Cassirer, Berlin) kiadja a pár évvel ezelőtt elhalt hamburgi muzeumigazgató összegyűjtött munkáit két kötetben. S ezzel a legjobb, legegyszerűbb, legvilágosabb művészetnevelő írásokat gyűjti egybe, amelyek részint már elfogytak a régi füzetes kiadásokban, részint feledésbe mentek. Mert aki a legegyszerűbb jelenségeken akarja látásának finomítását kezdeni, a művészi szemléletet házakon, kerteken, könyveken, pénzekben, parasztművészetben gyakorolni s a mindennapi életszépéseken beidegződni egy magasabbrendű műretelemmre, annak Lichtwark a kis kátéja. Ő az, aki épp úgy élvezni tud egy halászkunyhót, mint egy csónakkirándulást, egy régi kastélyablakot, mint egy jó virágpoharat. A nevelő és a művész esodálatos egyensúlyban volt meg benne és ezért minden írása egy-egy kis műretek s egyuttal sugalló tanítás arra, hogyan nézzük az elébünk táruló világképet. A materialista és túljózan mult századvég erőfeszítései közepette állva belevitte nemzetét egy egészséges idealizmusba, művészetápolásba, melyet az ő dilettáns-nevelése fejez ki leghibebben. Ő csinálta az első iparművészeti leg is tevékeny amatőr-tanfolyamokat a német nők számára s ezzel a dilettantizmussal tudta ugyyszólván életszükségletté tenni a művészetet ott is, ahol addig hírét sem hallották.

KRITIKA

A KALOCSAI ÁRPÁD-NYOMDA

által készített meghívó szüreti mulatságra tulságosan régies zsánerű munka, egyébként is lerontja hatását az oldalt nonparell pontokból szedett tapétaszzerű díszítés, mert ennek színe vibrálólag hat a szemre. Ezt a színt

SZEMÉLYJEGY

Aszódi Polgári Egyesület
által 1921 december hó
8-án saját könyvtári alapja
javára rendezendő
táncmulatságára

E jegy a táncmulatságot
megelőző kabaré-estélyre is
érvényes

ÁRA 20 KORONA

meg kellett volna törni fehérrel; épp így az alapként alkalmazott zöld szín is tulerős. Ez utóbbit bizvást elhagyhatták volna, mert szertelen alakjával károsan befolyásolja a szedéseikből merített utmutatásokat. Ugyszólván teljesen kifogástalan munkát végzett. Kifogásolható egyedül az, hogy a fejet záró nyilas lénia pontosan ugyanolyan hosszú, mint a felette levő sor; holott szebb lett volna, ha a lénia végéhez szedett háromszöget a sor szélességén túl használja, úgy, amint az lapunk élőfejnél látható. Nagyobb kifogás alá esik a munka színezése (világoskék papíron naranssárgával nyomták). Sokkal izléesebb lett volna a sötétkék szín, noha ez megszokottabb.

MAGYARÓVÁRRÓL

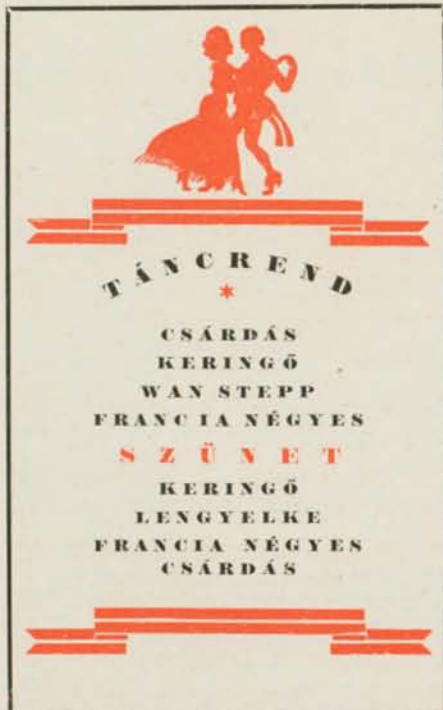
a „Mosonvármegye“ könyvnyomdája cég küldte be levél-papírosát bírálatra. A munka szedése ügyesen hasznosította a szedéseikből merített utmutatásokat. Ugyszólván teljesen kifogástalan munkát végzett. Kifogásolható egyedül az, hogy a fejet záró nyilas lénia pontosan ugyanolyan hosszú, mint a felette levő sor; holott szebb lett volna, ha a lénia végéhez szedett háromszöget a sor szélességén túl használja, úgy, amint az lapunk élőfejnél látható. Nagyobb kifogás alá esik a munka színezése (világoskék papíron naranssárgával nyomták). Sokkal izléesebb lett volna a sötétkék szín, noha ez megszokottabb.

A GYŐRI NYOMDÁSZOK MEGHÍVÓJA

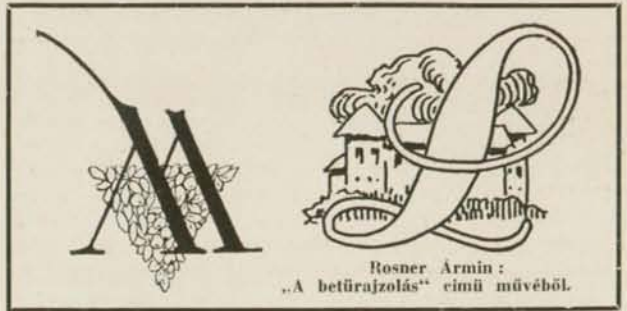
ötletes szövegezésével és egyszerű szedésmegoldásával az izléesebb nyomtatványok közé sorolható. Ismerjük az előállító nyomda szerény berendezkedését, s ezért a szedés ellen nem is teszünk más kifogást, mint azt, hogy szecessziós betűknek Habsburg-betűvel való keverése elítélendő még akkor is, ha a keverés nem egy oldalon történik; a színezést azonban erőltetnek tartjuk, tulságosan „szürke“ az egész nyomtatvány, nincs rajta egyetlen élénk szín, mely viditana és az összhatást emelné. A tulerős alapnyomatot bizvást mellőzheték volna s ehelyett a lénia keretet és fősorot kellett volna sokkal élénkebb zölddel nyomni.

A SOMOGYI UJSÁG NYOMDÁJA

több nyomtatványt küldött be bírálatra. Ezek közül Horváth József szaktársunk jubileumi meghívóját emeljük ki, mint olyant, amelyre néhány megjegyzést teszünk. A szedés alsó és felső sorai tömbbe szedettek s e két tömb között hajlított fősor cikkázik át. Nem tagadjuk, hogy

18. példa
Férfi-táncrend

ez a megoldás a szemre jól hat, de jó hatását még inkább fokozhatták volna azzal, ha a hajlított sor alatt alkalmazott műtyürrét a sor fölött is megismételték volna. Ily módon a meghívó hajlított sora ellenére zárt tömböt alkotott volna. A színezés ellen ugyanazok a kifogásaink, mint a győri meghívónál. Elvégre a 25 éves jubileum nem gyászünnepe, amelyre lilásba játszó alapszínnel, tört zölddel és feketével nyomott meghívóval invitálják meg az embert. — A beküldött részvény szedésben és nyomásban egyaránt egyszerű és tiszta munka.

FELJEGYZÉSEK

MELLÉKLETEINK

E havi számunkhoz — egy négyoldalas, házilag készült szedésmellékleten kívül — két idegen nyomdából való mellékletet esatolunk. Az első a jóhírű miskolci Klein, Ludvig és Szelényi könyvnyomda rt. cég melléklete. Olvasóink bizonyára emlékezni fognak augusztus havi számunk ama közleményére, amelyben a Segélyző-egyesület miskolci helyi csoportja által kiírt meghívópályázat eredményéről számoltunk be. E meghívópályázat első helyre emelt munkáját mutatja be első mellékletünk. Tervezője és szedője Kupferstein Andor, nyomtatója pedig Seemann Antal. A miskolci pályázat munkáiról annak idején azt irtuk, hogy a legtöbb pályázó teljes odaadással törekedett a ma divattá váló szedésiránynak megfelelni, viszont azonban nem tudott szabadulni a négyszögesítő irány szokásos sablonjainak alkalmazásától sem. Ez magában véve nem volna nagy baj, mert a két irányzat összeboronálása — okkalmóddal alkalmazva — tetszetős munkát is eredményezhet, de nem tükrözött vissza azt a könnyedséget, mely a mai szedésiránynak sarkalatos alapelve. A pályamunkák nyomása ugyszólván kivétel nélkül jó és tiszta. A pályázat minden egyes munkájáról ezt a megállapítást találta megokoltnak a bíráló bizottság; kivételt tett néhány olyan munkával, amelyeknek szedői vagy tulságosan pongyolán oldották meg feladatukat, vagy szélsőségekbe estek hajlított sorok alkalmazása dolgában. Végtelenül sajnáljuk, hogy a pályamunkák reprodukálásától — anyagi, de főként technikai okok miatt — el kellett tekintenünk. Mellékletünk különben nemesak előállítóinak munkáját, hanem az előállító cég áldozatkészségét is dicséri. — Második mellékletünket a Pázmány rt. cég volt szives rendelkezésünkre bocsátani. Egyszerű és izlées nyomtatványok ezek, melyek a Phönix-nyomda lelkiismeretes munkájáról tanuskodnak.

A JÖVŐ KÖNYVE

Könyveink, ha azok nem is hadi-papírra készültek, minden körülmények között a feloslásnak vannak kitéve. A könyvek drágasága és a térhiány a könyvtárakat a legnagyobb takarékoságra kényszeríti, mindazonáltal a nyilvános könyvtárak könyvszáma oly rohamosan emel-

LEVELESLÁDA

kedik, hogy egy-egy könyvnek igénybevétele időt igényel. Nem leszünk-e netalán arra kényszerítve, hogy a jövőben új eszközökhöz folyamodjunk s a könyvelőállítás dolgában új utakat keressünk? Ezt a kérdést veti fel egy német tudós egy német szaklapban és olyan világhírdulattal jósol, amelynek előre nem látható könyvalakok lehetnek a következményei. Nagyon komoly formában tárgyalta például a mikrografikus könyvek eszméjét. Ennek előfutárjaként tekinthetők a galambposta-levelek, amelyek vékony hártárra készült kisebbítései rendes irományoknak. Ilyen módon kisebbíthető fényképezés útján valamely könyvoldal, amely azután a nagyítókészülékkel ismét olvashatóvá válik. Általános érdekű könyvek, valamint egyidejűleg a legjobb szépirodalmi művek válogatottjai ily mikrografikus facsimile-reprodukciónak természetesen volnának terjeszthetők. Tér- és időmegtakarítás egyformán nagy volna. A mikrografikus könyv egyes oldalai külön-külön is értékesíthetők, úgy hogy kivonatolás nagyon könnyen eszközölhető, s a kritikus olvasó a vastag köteteknek csak azon oldalait kénytelen megőrizni, amelyek rája nézve értékkel bírnak. Ezek a könyvek kevésbé volnának elvülésnek kitéve, mert újabb kiadások helyett állandóan pótlások jelennének meg, amelyekre elő lehetne fizetni. A mikrografikus könyvnek természetszerű követelménye, hogy a könyvtárnak, vagy a magánolvasónak megfelelő projektikus berendezéssel kell bírnia. Az optikai technika mindenestre erre vonatkozólag is fog találni megoldást, minek következményeképpen a könyvtekeres, amelyet az olvasószekrényben elhelyeznek, ismét az ő megillető tisztelethez jutna. Így ír erről a tárgyról egy német napilap a fentebb említett forrás alapján. Ma persze ez csak utópiának látszik, mint ahogy annak idején Jules Verne regényeit is ilyen utópiáknak tartottuk, manapság pedig a zseniális elgondoló által annakidején leírt nem egy dolgot látunk megvalósítva ...

D.

J. E., TOLNATAMÁSI. A beküldött plakáton alkalmazott labdarugó alakja tulságosan primitív rajzu és nem is uralja a plakátot úgy, ahogy kellene. Sokkal jobb lett volna erős siluettszerű foltokkal dolgozni, mint vékony konturrajzzal.

GONDOS, BROOKLYN. A Kroonland fedélzetéről kelt keserves levelét megkaptuk. Kívánságának igyekszünk eleget tenni, de — azt hisszük, — a sajtótájékoztató bizottság aligha fogja megengedni levelének közlését. Egyébként várjuk első tudósítását. Szívvelyes üdvözet!

DANKOVITS, BRIDGEPORT. A hat dollárt megkaptuk s annak megfelelőleg a lapot megindítottuk. Sajnos, az idei évfolyamot már nem tudjuk teljessé tenni. Az 1., 2. és a 7. szám teljesen elfogyott. Üdvözöljük új előfizetőinket is, akikkel most már harmincötre szaporodott ujlivégi támogatóink száma.

Budapest, 1921 október hó 15-én

Kiadó Bíró Miklós

Felelős szerkesztő Wanko Vilmos

Főmunkatársak Gondos Ignác és Kun Mihály

Nyomatja a Globus Nyomdai Műintézet R.-T., Budapest, VI, Aradi-utca 8. szám.

GÉPEK BETŰK FESTÉKEK

ES MINDEN EGYÉB SZAKCÍKKEK
KÖNYVNYOMDÁK, KÖNYVKÖTÉSZETEK,
LITOGRAFIÁK, DOBOZGYÁRAK RÉSZÉRE
LEGELŐNYÖSEBBEN BESZEREZHETŐK

UNIVERSAL

GRAFIKAI SZAKÜZLET RÉSZVÉNYTÁRSASÁGNÁL
BUDAPEST VIII, RAKOCZI-TÉR 2 * TELEFON JÓZSEF 48-12 SZ.
VESZ, ELAD ÉS BECSEREL HASZNALT GÉPEKET
NAGY RAKTÁR HASZNALT GÉPEK. TELJES BERENDEZÉSEK